POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

BOG
NAROD
SOCIJALNA
PRAVDA

LUČ

ZAGREB

GODINA XXVIII. BROJ 1

PRIJATELJIMA LUČI I KATOLIČKOG ĐAŠTVA

„Luč" će ove godine izlaziti početkom svakoga mjeseca u redovitom opsegu. Izaći će deset brojeva u roku od 1. X. 1932. do 1. V. 1932. Da bi izašlo deset brojeva, svezak za Božić i Uskrs će izaći u povećanom opsegu kao dvobroji.

Ove godine list izdaje u vlastitoj nakladi Katolička Đačka Liga, koja mora tiskari platiti prvi broj prije nego ide drugi broj u tisak pa zato molimo sve pretplatnike i povjerenike, da:

1. pošalju što više pretplate odmah, kako ne bi imali poteškoća sa tiskarom i
2. neka nastoje proširiti „Luč" jer o tome ovisi njezina egzistencija. Primjerke „na ogled" mogu dobiti kod naše uprave svi, koji iste zatraže.

Očekujemo punu i svesrdnu potporu, od svih koji shvaćaju važnost đačke štampe za odgoj podmlatka Hrvatske Katoličke Akcije.

KATOLIČKA ĐAČKA LIGA.

ODGOVORI UREDNIŠTVA

P. Č. — MAKARSKA. Izvještaj će ući u naredni broj, jer je za ovaj zakasnio.

P. PAVIĆ. Od poslanog materijala uvrštujem »Jutarnju radost« i »U mjesečevoj noći«. U obim pjesmama ima ponešto suptilnijeg zapažanja, a posljednja kitica »Jutarnje radosti«, koja se vrlo lijepo doima, prisilila je urednika da se pozabavi pjesmom i da ispravi ritam, na koji ne paziš. Tako počinješ prvi stih jambom, a drugi stih već daktilskom stopom, a to mijenja ritam i ugođaj cijele pjesme. Prava pjesma se odlikuje cjelovitošću ritma, koji joj podaje savršenstvo forme. Čim ritam hramlje pjesma je rastrgana i — nastrada. Pazi stoga na ritam i javi mi se.

ZANE KUKEŽ. Primio sam Tvoj ciklus pa sam uvrstio u prvi broj samo jednu pjesmu i to onu, koja mi se činila najboljom. Drago mi je, da se u ovim pjesmama opaža napredak prema lanjskim pošiljkama u formalnom pogledu, iako me stih i stopa i način izražavanja sjećaju srpske dekadentske moderne lirike (Dučić, Rakić i dr.). Sav plivaš u sentimentalnosti. Zahvati radije u život, ako možeš. Dakako, da nemam ništa protiv toga, da ostaneš i nadalje u »carstvu snova«. Držim da bi prije našao svoj izraz, kad bi pisao o onome, što zbilja proživiš. Pjesma mora biti škrti izraz preobilja duhovnog života, emocija koje su se trzale u svoj svojoj dinamici dugo u duši. Nažalost je kod nas obratno: pjesma je redovito obilni stog riječi i fraza koje predstavljaju kržljave i mršave doživljaje pjesničkih stalenata. Ovo sve shvati kao savjet. Drago mi je, da se razvijaš i da pokazuješ znakove ozbiljnijeg talenta. Puno pozdrava Tebi i svima našima.

A. A. JAKŠIĆ — B. B. Urednik je primio »Majčinu pjesmu« sa ovim tvojim popratnim pismom u kojemu među ostalim kažeš: »Budući da sam kao suradnik radio po drugim listovima, kao u »Mladosti«, »Omladini«, »Hrvatskom listu«, »Trezvenoj Mladeži«, »Ilustrovanom Tjedniku«... stoga bih želio da postanem i kod Vas suradnikom. No razumije se ako mi radovi odgovaraju zadaćama Vašeg lista i ako su za nj dotjerani«!

Pjesma ulazi u list, jer po idejama odgovara našem listu, ali bi prigovorio tvome listu, u kojemu se hvališ da surađuješ u spomenutim listovima. Mi nismo nipošto uskogrudni, ali na sve to mislimo da suradnici »Luči« moraju paziti gdje pišu. N. pr. »Ilustrovani tjednik« nije nikako dobra lektira za prijatelje »Luči«, a ni u »Mladosti« ne gledamo rado imena suradnika »Luči«.

Na koncu, pazi i na formu. N. pr. u trećem stihu oblik »spije« nije nikako dobar.

»Majčino pismo« ulazi, jer ima iskreno doživljenih strofa, iako su reminiscencije (barem formalne) na slične pjesme (»pisma majci« u ovakvom stilu počeo je pisati prvi Jesenjin) prilično jasne. Svejedno ne mora samo Jesenjin pisati majci pisma. Pjesma nadalje uz manje pogreške, i ritmički zvoni bez upadljivih disonansa. Javi mi se opet.

UPRAVA: Zagreb, Trenkova 1. II.. — Na upravu se šalju narudžbe, reklamacije i pretplata.
„Luč" izlazi svaki mjesec.
PRETPLATA za đake 30.— Dinara, za ostale 60.— Dinara.
UREDNIŠTVO: Zagreb, Trenkova ul. 1. II. — Na uredništvo se šalje suradnja za list.
„LUČ" UREĐUJE Ivo Lendić. — Za uredništvo odgovara: dr Mijo Maričić, Zagreb, Nikolićeva 10. Vlasnik: Dr M. Maričić.
TISKARA „NARODNE PROSVJETE" Zagreb, Trenkova ul. 1. (Za tiskaru odgovara Rajmund Sušin, Kuhačeva 2. II.)

LUČ
KULTURNO SOCIJALNI LIST ZA ĐAKE
G. XXVIII. ZAGREB, 1. X. 1932. Br. 1.

U DVADESET I OSMU GODINU

OVIM brojem eto ulazi naša »Luč« u dvadeset i osmu godinu svoga izlaženja. I ako živimo u teškim gospodarskim prilikama, koje su toliko zaoštrene, da su radi njih prestali izlaziti mnogi ugledni listovi, pa i našoj »Luči« je prijetila ista opasnost, uza sve to odbor naše Lige nije niti jednoga časa pristao uz misao o obustavi lista. Uistinu bi morao biti strašno indolentan takav odbor, koji bi dozvolio, da utrne naša »Luč« pa makar poteškoće bile i triput veće nego što jesu, jer za sve nas članove Mahnićevog pokreta, »Luč« predstavlja sveti plamen, koji smo spremni čuvati, da se ne utrne, pošto znademo da bi konac »Luči« bio ujedno i konac našega pokreta, a mi smo uvjereni, da ne može biti govora o svršetku Mahnićevog đačkog pokreta. Istina, mijenjaju se prilike, mijenjaju se ljudi, iskrsavaju nove ideje, javljaju se novi problemi, a stari postaju neaktuelni, ali uza sve to ono što je htio biskup Mahnić ne može postati neaktuelno. Temeljna misao velikog biskupa bila je, da hrvatskoj narodnoj kulturi treba dati katolički biljeg.

Baš današnje prilike pokazuju, koliko je pravo imao biskup Mahnić, kako su pravo imali naši stariji, kad su na stranicama ove naše »Luči« neumorno pobijali tvrdnje »naprednjaka«, da je spas hrvatstva u udaljivanju od katolicizma. Sa zadovoljstvom možemo kazati, da nema razumnog hrvatskog rodoljuba, koji bi tvrdio, da je katolicizam Hrvatima naškodio i da ga treba čupati iz srca narodnog. I ako u tome vidimo veliki uspjeh ne samo hrvatskog katolicizma, kao cjeline nego i našega pokreta posebno, ipak glavna misao našeg velikog biskupa time nije ni danas postala suvišna. Nije dosta priznati, da je hrvatska kultura u prošlosti katolička i da je potrebno, da ona i danas bude takova već treba među Hrvatima dalje raditi na stvaranju hrvatske katoličke kulture. To je misao biskupa Mahnića, koji je htio, da naš pokret odgoji one ljude, koji će tu kulturu stvarati, koji će učiniti da velike ideje katolicizma prožmu sav kulturni i socijalni život naše domovine. Prema tome je naš pokret trajno aktuelan. On treba da trajno djeluje, da se trajno bori i da se trajno razvija.

Vođena takovim mislima naša Liga ne samo, da nije dozvolila mogućnost prestajanja izlaženja »Luči«, već je ne uzmičući pred poteškoćama preuzela list u svoju vlastitu nakladu. To znači, da će članovi našega odbora sami voditi brigu oko uređivanja, širenja, upravljanja i plaćanja lista, a što je najglavnije snosit će i sav riziko za eventualni deficit. Mi nismo niti čas posumnjali u to, da ćemo naići na razumijevanje čitave katoličke javnosti, pa smo čak u svoju vlastitu nakladu preuzeli od Društva sv. Jeronima i „Krijes", od kojega kanimo napraviti jedini hrvatski list za đake nižih razreda srednjih škola ne bojeći se ni tu posla i odgovornosti.

Obe naše odluke su vrlo dalekosežne. Tu se ima pokazati, dali naša najmlađa generacija katoličke inteligencije može sama uzdržati i unaprijediti tekovine starijih. To je prvi put poslije nekoliko godina, da mlađi dobivaju zadatke, koji u njima odgajaju svijet odgovornosti za uspjehe čitavog pokreta.

Ni jedno ni drugo ne treba potcjenjivati, jer su i jedno i drugo važni uvjeti za razvoj uspjeha naše grupe. Katoličko đaštvo i Liga će, nadamo se, učiniti svoje, a na našim starijim je, da nas podupru u dovoljnoj mjeri u radu oko stvaranja uvijek nove i uvijek mlade katoličke Hrvatske.

IVO BOGDAN,
predsjednik Katoličke Đačke Lige.

MOLITVA NA PLITVIČKIM JEZERIMA

(UZ TEČAJ HRVATSKOGA KATOLIČKOG ĐAŠTVA NA PLITVICAMA.)

MOLIM Ti se, Gospodine, nad jezerima kroz noć ovu tihu
za ovu mladost Tvoju, pred kojom još budućnost zja,
da ostane uvijek Tebi vjerna, uvijek čista,
da duša joj čistoćom ko ova gorska voda sja.

Jer plamte njihova srca u želji da se bore
protiv mrzitelja Tvojih (Ah, šta mogu Tebi!... Tko je kao Ti?).
Pa Ti se molim stoga noćas, Gospodine, da ne klonu u toj borbi;
daj, da im duša uvijek vrije snagom ko slapovi ti.

I kad se napregne bijes i na njih se saspe mržnja
i onaj mrak, što se i nad duše dobrih spustit zna,
o, nedaj, Gospodine, da se osjete tad sami;
neka im oči budu pune zvijezda ko jezera ta.

I kad im se uslijed bola zakrvari ljudsko srce
i mir duše čiste pomuti im umor ljut,
o, neka se tad, Gospodine, ko vrh ovih šuma i jezera
tišina spusti i na njihov put...

IVO LENDIĆ.

MI SMO LAĐARI PUTNICI . . .

(KATOLIČKOM ĐAŠTVU.)

MI SMO lađari putnici vječne daleke rijeke,
koja neprestano teče,
teče.

Ko divlje ustrajne ptice
želje nam u daljinu lete,
i svako smo veče
bliže svoje mete.

Mi smo lađari putnici vječne, daleke rijeke
i molimo Boga:
Uzmi nam srce i volju
i bit ćemo Tvoji uvijeke!

Mi smo lađari putnici vječne daleke rijeke.

IVO LENDIĆ.

XII. KONGRES PAX ROMANE

BOREEAUX — LOURDES.

TKO hoće da dobije pojam o Bordeauxu, neka čita djela Françoisa Mauriaca. Prevario bi se, dakako, kad bi u njima tražio opise znamenitosti grada i prikaz ulica i zgrada; ali će u romanima pisca koji je danas priznat u svim književnim krugovima Francuske, naći i osjetiti karakteristični dah mjesta i okoline, njihov naročiti kucaj srca i njihovu dušu. Bordeaux gledan u vidu uspomena iz djetinjstva, ili prvih mladićskih spoznaja, ili borba zreloga života: grad kao odražaj jednog umjetničkog temperamenta koji umije da ga shvati i voli — to je, možda uopće jedna od velikih tajna Mauriacove umjetnosti, i naročiti izvor užitka za čovjeka koji je upoznao njegovo rodno mjesto. Upravo mi i nije jasno da li bi onaj dojam knjige kao što je Commencements d' une vie« (najnovije djelo Mauriacovo koje nije roman nego knjižica sjećanja na djetinjstvo) bio toliko jak i toliko dubok, da nisam na svoje oči vidio mjesta, ulice, zgrade koje tako rekavši miluje blagi odsjev piščevih uspomena i čini ih nama bližim i dragim. Odnos je, čini se, uzajaman, i ne zna se šta je bolje: prije vidjeti Bordeaux pa onda čitati Mauriaca, ili doći u Bordeaux upoznavši već njegova najzamašnijeg pisca. Meni se čini, da me se slika grada u »Počecima jednog života« ipak ni izdaleka ne bi bila toliko dojmila, da nisam prije vidio Bordeaux, i čitajući naknadno knjigu, u duhu gledao mjesta kojih sam se živo sjećao; ali je nesumnjivo svakako to da, za razumijevanje grada kao socijalnog milieua, kao naročitog centra života i nosioca neke posebne tradicije, više koristi prethodno čitanje, a tko ne može da putuje, tome ono uvijek može da nadoknadi živi dojam. Konačno, ni za višednevnog boravka u tako velikom gradu, kao stranac i nepoznat čovjek ne bi došao do toga da upozna sve ličnosti, krugove i slojeve društva da ih može toliko uočiti i shvatiti kao što ih poznaje pisac koji je ne samo po krvi, nego i po čitavoj svojoj umjetničkoj biti, srastao s krajem u kojemu se rodio. Mauriac i sam priznaje jednom prilikom, da smatra promašenim svoj jedini roman koji se odigrava u Parizu, a ne u Bordeauxu (Ce qui etait perdu), tako da je čitava životna snaga njegova stvaranja sraštena s rodnim gradom.

Nemam nipošto namjere da pišem ovdje studiju o Mauriacu (učinit ću to svakako na drugom mjestu); htio bih jedino da, s pomoću njega i s pomoću ostaloga što sam vidio i čuo, pokušam riješiti pitanje koje će bez sumnje zanimati čitaoce, zašto je ovaj kongres Pax Romane održan upravo u Bordeauxu, a ne u kojem drugom mjestu Francuske. Najjednostavniji bi odgovor bio vrlo lak: zato jer je tamo, vjerojatno, najjača grupa francuskih katoličkih studenata koja se mogla odvažiti na tako golem posao kao što je priređivanje ovakva kongresa. Mislim da je to od prilike i istina; ali ako nismo površni, zanimat će nas upravo pitanje, zašto je tome tako. Još pred godinu dana, kada se u Fribourgu vijećalo u kojoj zemlji da se održi kongres i kad su se, u nevolji, morali ponuditi čak Englezi koji su pred četiri godine — dakle tako rekavši nedavno — imali da izdrže sve te troškove i napore, Francuzi su se otimali i opirali tvrdeći da kod njih nema grada u kojemu bi se na prikladan način mogao održati takav kongres. Ne znam šta se sve međutim događalo, ali je svakako svakomu bilo jasno već lani, da se kombinacija s Engleskom ne će nikako moći održati, jer tko bude htio ići onamo, ići će radije na euharistijski kongres u Dublinu, a s tim se kongres Pax Romane nikako ne bi mogao složiti, jer je dublinski kongres bio još pod školskom godinom.

Kao socijalni centar, Bordeaux ima svoju naročitu fizionomiju, kojoj je izvor u njegovoj, malo neobičnoj, povijesti. Spomenut u staroj povijesti već u god. 15.—16. prije Isusa kao Burdigala, emporium (trgovište) kojega su se uskoro dočepali Rimljani i učinili ga bujnim i lijepim trgovačkim gradom. U srednjem vijeku, najznačajnija je činjenica da su 1152. Bordeaux zauzeli Englezi, i da je odijeljen od ostale Francuske, bio pod njihovim gospodstvom kroz tri stotine godina, sve do god. 1453., kada su, nakon slavnih pobjeda sv. Ivane d' Arc, Englezi bili protjerani iz čitave Francuske. Ali, što je najneobičnije, Bordeaux nikada nije mogao zaboraviti zlatnih vremena engleskog gospodstva: iako tuđinci, Englezi su poznavali vrijednost grada i, odvozeći znamenita bordeauxska vina u Englesku, napunili čitav kraj bogatstvom i blagostanjem. Bordeaux nikada nije tako cvao kao pod gospodstvom engleskim, tako da su se još za Luja XIV. stanovnici bunili protiv francuske vladavine, centralističke i isisavačke, i tražili povratak pod Englesku. Da predobiju za se stanovnike grada, Luj XIV. i njegovi nasljednici stadoše ukrašavati grad lijepim i bogatim građevinama, a u XVIII. vijeku postade on središtem bujne trgovine, izvozeći svoja čuvena vina preko mora, a uvozeći za kopno šećer i drugu kolonijalnu robu. Vidik je grada bogat i lijep, ali prilično starinski (u boljem smislu); gledajući Bordeaux, čovjek osjeti dah one naročite trijezne ali pitome harmonije koja je prožimala »zlatni vijek« francuske prošlosti. Dok gotovo čitavom polovinom našeg Zagreba vlada moderna linija građevinstva, željezo, beton i staklo sa svojim praktičnim ali jednostavnošću privlačljivim vedrim dojmom svježih i novih boja, dotle u Bordeauxu uopće ne ćete vidjeti stila »nove stvarnosti« — kuće su posivjele i nižu se nekako ozbiljno, solidno, vlasništva bogatih trgovaca, pronoseći glas njihova blagostanja već kroz više generacija. Ipak, klasično stupovlje, naročito na javnim zgradama, daje cjelini neku mirnu harmoniju koja nije bez ljupkosti i miline: osim novaca, bilo je bez sumnje u Bordeauxu oduvijek i ukusa i duha.

Što je za Bordeaux naročito značajno u socijalnom smislu, to je, kao posljedica svega toga, stvaranje izvjesne trgovačke aristokracije, uglednih i otmjenih kuća koje nisu samo cijenile svoje bogatstvo, nego su nastojale da ga, isključivošću i povučenošću svoga društvenog života, povećaju ženidbama i porodičnim vezama sa sebi ravnima. »Preseances« »Destins« i drugi Mauriacovi romani klasični su prikazi toga neobičnog svijeta koji je, svojim karakterističnim držanjem i životom, nametnuo čitavoj svojoj okolici dvije naročite psihologijske crte: s jedne strane dostojanstvo, solidnost i izvjesnu ozbiljnu sabranost, a s druge strane, često, unutarnji trulež i licemjerstvo koje se iza toga krije. Za sam Bordeaux kao cjelinu, kao grad, ta je osebina imala jednu dobru posljedicu: dok je Pariz poznat po čitavom svijetu kao središte razuzdanosti i lakoumnog života koji se strancu nuđa tako rekavši na ulici na najdrskiji način, dotle je Bordeaux konservativan, ozbiljan, sređen. Grad se, prema našim običajima, budi doduše tek kasno u jutro, u 8 ili čak u 9 sati (prije 8 ulice su puste i prazne), ali zato i na veče, osim u blizini kazališta gdje su najotmjenije kavane, i gdje se nešto duže sjedi, u čitavom gradu već u 11 sati susrećete tek rijetke prolaznike, a u udaljenijim ulicama upravo nikoga. Iako ih je kasnije, u zadnjim godinama pokvarilo bogatstvo i potkupljivost svih užitaka, bogate trgovačke porodice uvijek drže, radi tradicije i radi solidnog izgleda svoga porodičnog života, da im djeca treba da budu odgojena ozbiljno i strogo; i otud u Bordeauxu čija je uprava u rukama protivukatoličkih socijalista, veliki katolički srednjoškolski zavodi koji imaju po 500—800 đaka. Iz toga nipošto ne slijedi da su svi ti đaci sinovi bogatih vinskih trgovaca koji

BORDEAUX, središte grada. S lijeva se vidi toranj Katedrale sv. Andrije, zatim toranj Pey-Berland, u sredini Cours Pasteur, a s desna filosofijski fakultet sveučilišta

će poslije, možda, biti praktični bezvjerci i licemjeri; naprotiv, to podržavanje vjerskih zavoda daje mogućnost i ostalim krugovima građanstva, da svoju djecu dadu odgojiti zaista i stalno kršćanski. Premda lučki grad s golemim pristaništima u koja mogu da dolaze i transoceanski brodovi (premda nije na moru nego na Garonni), Bordeaux nema karakter grada koji zavodi i mami na užitke, a u drugu ruku, njegovi katolički zavodi stvaraju, i kad se odbaci pljeva, znatan broj vjerski odgojene omladine, sačuvane i solidno utvrđene u moralnom pogledu. To će, dakle, biti glavnim razlogom, što se Pax Romana nije razočarala kada je prihvatila Bordeaux kao mjesto svoga kongresa.

(Nastavit će se.)

MAJČINO PISMO

PIŠEŠ mi, sine, da ti dobro nije
I da te more prevelike brige,
Da ti se noću, šta više, ne spije
I da su mračne te što učiš knjige.

Strah me je, čujem i bolestan da si,
U licu da si blijed ko komad zida...
Sad svake noći nešto strašno sanjam
Da mi se srce u brigama kida.

Ako ti teško, ti se ne napreži,
Čuvaj se i pazi na zdravlje, jer neće
Mama ti moći da dođe čak tamo,
Dok ne probudi rano se proljeće...

Ti nijesi mali, pametan si dosta,
Znaš šta je dobro, znaš i šta nije,
pa nemoj da mi pokvariš se, ni da
Zalaziš noću u vlažne birtije...

Mlad si još, sve će redom, sine, doći,
Sada se strpi, radi s mnogo volje,
A kad jednom svršiš radi što ti drago,
Onda će biti ako Bog da bolje...

Kod nas još nema sunca, još je zima,
Ocu je dobro, a meni onako,
Nešto me bolest skrhala pa slaba
Idem po sobi u šetnju polako!

Mi smo već stari, još godinu koju:
Mrak će nas grobni zanavijek skriti,
Ti znadeš da sam pričala još samo
Voljela bih vidjet šta ćeš barem biti...

Slušaj me rado, ti znaš da te volim,
Pa nemoj da mi pokvariš se; sine,
Ti budi dobar, dobro će ti biti,
Piši mi, majka za tebe se brine!

Sad zbogom ostaj i slušaj starije,
A misli kadgod na oca i mene,
Čuvaj se, pazi da sve dobro bude
Pa će smijehom moje dočekat te zjene!

ANTE A. JAKŠIĆ.

KAKAV TREBA DA BUDEŠ?

BUDI ISKREN.

KAD bi našoj omladini želili dati stvarni ideal, tada bi možda trebali na čelo svega metnuti kao prvu i glavnu riječ: iskrenost. Ako ćemo tražiti neku vidljivu oznaku, koja će čestitog đaka kao biljeg raspoznavanja razlikovati na prvi pogled od njegove okoline, to će svakako biti istinoljubivost.

Nikada ljudi nijesu robovali frazama kao danas. Nikada nijesu letjeli za varkama kao danas. Nikada laž nije bila u cijeni kao danas. Ona je upravo kriva i najtežim porocima našeg vremena.

Da nema lažljivaca koji prljavštinu prodaju pod zvučnim imenom umjetnosti bilo bi mnogo manje nečistoće na svijetu.

Da nema laži o komunističkom raju na zemlji, bilo bi više dobre volje za mirni sporazum ljudi.

Da nema laži o svemoći ljudskog uma bilo bi mnogo manje zabluda na svijetu.

Mogli bismo još dugo nabrajati i rezultati bi bili sve porazniji. Stoga je naš zaključak: Neumoljiv boj proti laži. I to u doslovnom smislu riječi. Budimo neslomivi u odluci, da uvijek govorimo istinu, da nikoga nigdje i nikada ne varamo, da nikada ne lažemo, da tako svakomu možemo slobodno gledati u oči.

Nemojmo niti šurovati i drugome šuškati iza leđa. čuvajmo se i tako zvanih »nevinih laži«. Za mlade ljude je izmotavanje uvijek sramotno, a istina pa makar bila i neugodna uvijek je časnija, jer svatko će radije čuti od vedre i čiste mlade duše i neugodnu istinu nego li laž.

BUDI U ŠKOLI DOBAR ĐAK.

Sigurno ste čuli da neki za dobre đake kažu da su »štreberi«. Međutim dobar đak nije »štreber«. To je zapravo neznalica, koji se ulizava nastavniku. Takovi su slabi đaci, i teško njihovim roditeljima. Ali teško i roditeljima onih koji drže, da su »demokrati«, ako imaju loše ocjene.

Doduše nema škole, u kojoj su svi odlikaši, ali ne bi smjelo biti đaka, koji ima samo slabije ocjene. Zar svatko od nas nema neki talenat. Netko lahko shvaća matematiku, netko voli klasične, a neko opet žive jezike, neko ima smisla za risanje, a svi moramo imati smisla za vjeronauk. Nemoj se zadovoljiti time, da ne budeš ama baš posljednji. Nastoj, da u nečemu pokažeš talenat i sposobnost. Pokaži ambiciju da se malo uzdigneš.

Govorit će ti, da su neki veliki pisci, slikari i vojskovođe bili slabi đaci. U prvom redu bi trebalo ispitati, u kakvim su prilikama oni živjeli. A osim toga nije svaki veliki talenat bio i velik čovjek. I među glasovitim književnicima bilo je ljudi, koji su više sličili propalicama nego čestitim ljudima, a drugi su bili sitničavi do smiješnosti. Pravi velikani su bili veliki i kao ljudi i kao značajevi.

A zar si, ti druže, baš uvjeren ili zar si, ti družice, uvjerena da si poseban talenat? Pa ako i misli netko da je uistinu posebno nadaren, neka znade, da mu škola ipak daje najveći dio znanja. O tome koliko naučite u školi ovisit će, kakovi ćete biti profesori, liječnici, sudci, pisci i t. d. Današnji čovjek mora znati mnogo i iz svih područja. Svome školskom zvanju možeš samo nadodati, ali oduzimati nemoj.

Zato nemoj cincariti oko ocjena, ne budi »štreber« i ulizica, ali pazi da naučiš. Nemoj početi sa kakovom zabavom ili sličnim dok nijesi siguran da si uistinu naučio ono što si dužan. To nije sitničarenje, to je tvoja staleška dužnost, naša đačka dužnost. Jer kakav vam je to avijatičar, koji nikada ne leti, kakav je to svećenik koji ne misi i kakav je to đak koji ne uči?

JUNACI LOPTE

I. POGLAVLJE

Nešto o odnosima Gradine i Kozline. — Pleme Kolutića dira u Gradinu. — Psina sadašnje generacije Kolutića Gradini. — Dvije znamenitosti. — Gradnja crkve Sv. Roka i kamate kroz 500 godina. — Kud će Kozlina sa silnim novcem u ona vremena. — Gorska Jama i početak pripovijesti.

DIŽE SE grbava Gradina nad malim mjestom, što se ponosno diči imenom »varoš«. Malo je to mjesto, ali najveće (i na to su vrlo ponosni mještani) na najvećem poluotoku u državi, a na to su opet ponosni također ne samo stanovnici varoši Kozline nego i ostali stanovnici toga poluotoka, puna kamenja, loših cesta, vinograda, šuma i maslinika.

Diže se Gradina nad malim mjestom, kamenito je ono brdo i na njezinom se proplanku kao na hrptu smjestila Kozlina tako krepko i snažno kao da govori :

— Čuješ me, Gradino, mi smo susjedi i ne ćemo se svađati, jer znaš, ja sam ti tako čvrsto zagazila na donji kraj suknje da me se nećeš tako lako otresti.«

— »Dobro« kao da odgovara Gradina. — »Nemoj opet da se umišljaš, jer poznato je, da su tvoji stanovnici tvrdoglavi, a koji put i oholi, samo ne znam zašto, tako da sam se više puta začudila tome. Poznato ti je također, da su moje stijene tako velike i strašne, da bi te draga moja velepoštovana susjetko, vrlo lako mogli otjerati (dosta bi ih bilo pet šest otkotrljati), da ne gaziš po mojoj suknji. Međutim, ti mi ne smetaš, jer si tako zlatno malena, na pola skrivena između maslina i prpošna kao dijete, a što će dijete nego da se vere majci oko »kotule« (suknje)«. I doista nikome nije u Kozlini palo na um da dira u Gradinu, a ni Gradini nije palo na um da otkotrlja svoje goleme stijene na malu i ponosnu »varoš«. Nije to stoga, što bi stanovnici Kozline bili dobri ili lijeni, to ne, Bože oslobodi. Kozlinari su istrapili (iskrčili) podnožje silne Rote planine skoro sat i pol udaljeno od mjesta. Raširili su se oni na dugo i široko, iskrčili polja i »strane« Matoružnice i Žarmu, iskrčili bezbrojne obronke, posadili masline do Sutvida, prešli su čak i preko Neretvanskog konala, puna školja, (otočića) u neretvansko polje, ali nisu dirali u Gradinu. Ipak se našlo pleme Kolutića, koje je valjda iz prkosa, još u starija doba, visoko u Gradini sagradilo naselje, u kamenjima i strminama. Ništa zato. Prkosno je bilo pleme Kolutića. Možda su u ona vremena bili i nešto lijeni, ili su kasnije došli na diobu zemljišta, pa su dobili ostatke, dok su drugi dobili najbolje položaje po dolinama. Ali što! Malo kasnije došla je radinija generacija Kolutića i oni su zauzeli vrhunce kad više nije bilo polja. Naći ćete njihove rastrgane »doce« na vrh »Dumaskoga«, navrh »Kaluđerova dola«, dok nisu postigli rekord i uspeli se Roti na glavu i u visini od nekoliko stotina metara posadili vinograde u t. zv. Milakovom Kuku. Vraški su ti stari Kolutići bili. Ali ni to nije bilo dosta i moji ti Kolutići učinili su ono što nije nitko od Kozlinara : počeli su dirati u Gradinu. Sjeli su joj u pravom smislu riječi za vrat. Istina, ljute su jade vidjeli, dok su onu ogradu maslina na tjemenu Gradine posadili, ali oni su ipak ustrajali i »Blatina« je tu. Čudno je zašto su baš tu kamenitu ogradu maslina, koja sad na šiji Gradine izgleda kao griva, prozvali »Blatinom«. Svakako je tu po srijedi nečija ironija, jer nije moguće da se gospoda kozlinska nije Kolutićima rugala, kad su se oni usudili trapiti Gradinu ! I eto, bit će se našao koji zlobnik i nazvao ono pusto kamenje sa šahom suhe zemlje između škripa plodnim blatom.

Sadašnja je generacija Kolutića izgradila kuću, tako rekuć, Gradini nasred sredine nosa. Strši pusta u visini s crvenim krovom i dominira nad cijelim mjestom. Vidi se s nje i jedno i drugo more. Netko se hvalio da je vidio Italiju, kad je bila velika bistrina na južnim horizontima, ali to je pretjerano, jer teško da se i Mljet vidi. Ali svakako stoji, da Kolutići straže iz svoje kuće svoje razasuto imanje, a to nije ni teško, kad se njihova zemljišta ne nalaze u dolinama, već na vrhuncima okolnih bregova i planina. Kažu, ali ja to ne vjerujem, kad stari Tune Kolutić pođe obnoć na ribanje da dade sviječom znak iz sudvidske »vale« (morske drage), nekoliko milja udaljene od Kozline, i njegova žena, koja bdije na prozoru, zna, da je te večeri bio dobar lov. Međutim ljudi se zaklinju i svojom vlastitom dušom, da je to istina. I bit će da je tako, ima ljudi, koji to vjeruju, ali ja ipak sumnjam, da bi mudra žena Tunina cijelu noć stala na prozoru u mjesto da spava.

Gradina ipak mirno trpi Kozlinu uza sve Kolutiće, jer konačno Kolutići svim onim, što su dosad načinili Gradini, nisu uspjeli da izmijene njezinu fizionomiju. Ne će to uspjeti ni pleme Kolutića još do u deveto koljeno, jer što je učinjeno, uglavnom je učinjeno, više se i ne može što bitno učiniti poslije kad su Lučini pokušali napraviti također poput Kolutića nešto vrta, ali od toga više štete nego koristi, jer kokoši smatraju svojom svetom dužnosti, da raskopaju i pokljucaju i ono malo kupusa, što ga nije sunce ispržilo.

Gradina ima dvije znamenitosti. Jedna više imponira starijim ljudima i ženama, koji se uvijek sjete s nekim strahom i nadom te znamenitosti, a to je poravnani vrhunac Gradine.

Pred 200 godina, kako je neki domaći sin, inače advokat, otkrio, harala je kuga po čitavom poluotoku i pokosila lijepi broj osoba. Kad je došao red na Kozlinu, pučanstvo se zavjetovalo velikom čudotvorcu Sv. Roku zatiraču duge, da će mu izgraditi crkvu na Gradini, ako ih očuva od kuge, i bome, kako je taj advokat otkrio, kuge je nestalo. Čini se, da su stari Kozlinari imali najbolju namjeru da izgrade crkvu na Gradini, pa su u tu svrhu poravnali vrhunac, ali na tome je sve i ostalo. U novije se vrijeme opet pokrenula akcija da se crkva sagradi od sredstava, koja će se namaknuti od »lemozine« što se sakupi u kozlinskoj župnoj crkvi na dan Sv. Roka. Ozbiljniji ljudi u mjestu se nadaju, da će crkva ipak biti sagrađena najdalje do kojih 500 godina, jer da će se dotle ipak sakupiti dovoljno sredstava. Pa, ako se ne će Bog zna koliko sakupiti glavnice, ono se uzdaju u kamate. Ovo o kamatama kroz 500 godina je posljednja nada cjelokupnoga pobožnog naroda, osobito odonda, otkad im je pokojni Mato Gla protumačio, kolika bi fantastična svota dosad narasla, da je netko stavio na kamate jedan novčić u doba Kristovog rođenja. Kad je tako, mislilo je pučanstvo, ne treba nama nego 500 godina, da stoji na kamatama, ono milostinje što se sakupi na dan Sv. Roka u župnoj crkvi, pa će biti novaca dosta i previše za gradnju zavjetne crkve. A pošto se glavnica svake godine povećava, i pošto je veća od jednog novčića, to će do 500 godina biti u Kozlini toliko novaca, da će se osim crkve Sv. Roka izgraditi s poluotoka preko neretvanskog kanala ogromni most, koji će vezati neretvansku krajinu s poluotokom, tako da Neretvanci mogu pješke i to bosonogi doći da hodočaste k veličanstvenoj bazilici velikoga čudotvorca Sv. Roka kugezatirača. Dakako, da će ostati još uvijek toliko novaca, da svi stanovnici Kozline budu bogati i prebogati, da posagrade dvorce, da žive od kamata, i urese mjesto na tako divan način, da će iz Pariza dolaziti posebne grupe izletnika, da se nadive ljepoti toga mjesta, koje svoje blagostanje mora da zahvali velikoj pameti svojih predа.

To je uglavnom što se tiče prve znamenitosti Gradine, pa ipak kolikogod su perspektive, koju pobuđuje ta znamenitost starijim stanovnicima Kozline, prilično ružičaste, ipak čini se, da savjest u dubini duše nešto drukčije dipli, zato se uvijek Kozlinari, osobito stariji i pobožniji svijet sjete te znamenitosti Gradine sa strahom i nadom.

Druga znamenitost Gradine je njezina utroba, a to je golema tako zvana »Gorska Jama«. Otvor joj je vrlo širok, a ne spušta se okomito u utrobu Gradine, već ide koso, tako da i u dnu Gorske jame ima dovoljno svijetla. Ova znamenitost Gradine zanima mlađariju. Dok su djeca još mađlena, redcimo do 6 godina, uvijek slušaju priče o toj jami, koja je nekada bila puna vila i čarobnjaka. Vile su zatim pred svećenicima pobjegle u nekakve Srvene Stijene, i nema djeteta, kojemu nije bilo žao zbog toga bijega u neshvaćanju, zašto su bile pobjegle, kad ih oni tako vole. Kad djeca poodrastu do kojih 8—9 godina, onda se obično dječaci, koji se prije od djevojčica emancipiraju od »mamine kotule« (suknje), otisnu na Gradinu u grupama pod vodstvom kojega starijega i iskusnijega dječaka (kojega obično skromno plate ili u novcu ili u naravi), da posjete Gorsku Jamu, o kojoj su toliko čuli pričati. Prvi ide iskusniji stariji dječak i što su bliže Gorskoj Jami, to se u srcima onih, koji stupaju smjelo iza njega sve više budi strah, iako svi nastoje da jedan drugome to ne pokažu. Premda se svi boje osim vođe, ipak se između njih obično nađe jedan, koji se najviše boji i taj je onda žrtva, jer ga najprije počne plašiti vođa ekspedicije, zatim redom svi ostali. To obično dovodi najbojažljivijeg dječaka do plača i taj ostane redovito nasred puteljčića, ako ga se i tako smije nazvati, i grcajući zove majku :

— Majkooo mojaa ! Jaadan ti saam. Idem doma, idem doma. Neću ja gore. Ne treba mi Gorska Jama.

Premda bi skoro svi to isto najradije učinili, ipak ga stanu sokoliti, a iskusniji ga dječak blago tješi i dokazuje mu, kako ni on ne bi išao gori kad bi sve ono bilo istina, što su oni sad na, govorili. Oni su se, dakako, šalili, pa, Bože moj, tako su i njega strašili kad je išao gore prvi put.

— E, e, e, zakuni se, da je to sve istina, što si sada kazao — traži sa suznim i sumnjivim očima preplašeni dječak.

— Ne budi lud, nema ništa gori ; šta se tu treba zaklinjat' — zaintači iskusni dječak, kojemu je ispod časti, da ga najslabiji dječak sili na bilo šta, a kamo li na zakletvu.

— Idem, idem doma, domaa — opet počne plakati preplašeni dječak.

Sada se pokaže (uvijek to tako ide iz generacije u generaciju !) vođa puta u svoj svojoj moći i rikne :

— Mrš put doma, kukavice ! Trči, trči odmah, jer ću te ubiti smjesta. Hajde sam doma, a mi ćemo i bez tebe vidjeti Gorsku Jamu.

Preplašeni dječak redovito odustane od svoje odluke i namjere za povratkom, pa moli vođu puta, da mu oprosti, jer da zbilja ni sam ne zna, kako je mogao povjerovati da je sve ono istina, čime su ga strašili, pa naravno da je to šala. Dogodi se, da se koji najplašljiviji počne vraćati, ali se brzo povrati, jer se boji sam poći doma kroz ono pustoši s dušom punom straha i nemogućih priča o vilama, mrtvacima i vještacima. Jedan se dječak ipak bio povratio i to je bila tolika senzacija, da se otac dotičnoga dječaka zbog toga ponosio sve do svoje smrti tvrdeći, da je njegov sin time pokazao, da nije toliki kukavica, kako se isprva držalo i, premda se to dogodilo pred kojih 150 godina, to se i dandanas priča s toliko živoće i s toliko potankosti, kao da je preplašeni dječak one generacije učinio Bog zna kako junačko djelo. Potomci

se toga svojevremenoga dječaka smatraju još i danas neke vrsti plemićima radi junačkoga podviga svoga pradjeda. Tako to redovito biva dok se dođe do Gorske Jame, koja je obrasla divljim maslinama. Pred ulazom u Gorsku Jamu odjednom vođa puta (bosonog dakako), koji pazi da ne lupne nožnim palcem o kakvi kamen, opazi da je sam. Za ime Božje šta je to?! — preplaši se i zove :

— Ivo.

Ni traga ni glasa.

— Mato.

Ništa.

— Anto, Ivo, Mato i td.

Opet ništa. Sada se obično vođa puta preplaši, prekrsti se, klekne i izmoli Očenaš, Zdravu Mariju i Slava Ocu, pa onda traži svoju pratnju i nalazi Mata iza ovoga grma, Iva iza onoga, Anta iza trećega kamena i t. d., dok ih sve ne pokupi i sve jednoga po jednoga ne odvede za ruku na rub jame, po kojoj lete šišmiši, i koja se produljila u nekoj dubokoj veličanstvenosti puna providnog svijetla.

— Vidiš, ludove, da nema ništa; kakva strašila, kakve gluposti! — prekorava ih vođa puta, koji smatra svetom dužnosti, da ih ohrabri, jer mu je ipak dosadno biti među prestrašenim dječacima prigušenoga daha. Ovi se malo po malo ohrabljuju, spuštaju se u jamu i ne mogu se, malo kasnije, načuditi svom nerazumnom strahu.

Kad se ta četica vrati doma, priča mlađoj djeci o Gorskoj Jami s nekim tajinstvenim držanjem, a ova ih gledaju s udivljenjem. Naravno, da ne pričaju o svom strahu, nego samo o strahu najplašljivijeg dječaka, dok vođa puta priča naokolo po mjestu, kako su se svi članovi njegove ekspedicije plašili do smiješnosti; ne zaboravi pri tom da ispriča i najmanju sitnicu, osobito pak ono kako su se plašljivi dječaci sakrili u grmlje kao zečevi uvećavajući i pretvarajući svaku stvar a navlastito svoje junaštvo. Redovito ipak zaboravi vođa puta bilo koje generacije da ispriča kako je ono kleknuo i molio Očenaš, Zdravu Mariju i Slava Ocu, jer smatra da se valjan dječak ne smije hvaliti svojom pobožnosti, a gospodin župnik pravo kaže, da to rade samo licumjerci. Odrasli ljudi slušaju vođu puta naročitom nasladom. Sjećaju se oni svoga djetinstva, kad su oni hodočastili Gorskoj Jami. Znadu oni točno što je od onoga, što vođa ekspedicije priča, istina, a što nije. Negdje se kriju i proviruju iza uglova pokrajnjih kuća žrtve, na kojih se račun smije sakupljeni narod, ali ništa zato, one su se obogatile novim saznanjem. Srušila se u njima mistika Gorske Jame...

Potrebno je bilo nešto reći o Gradini, jer se u njezinoj utrobi, t. j. u Gorskoj Jami jednog lijepoga ljetnog dana iza svjetskoga rata začela jedna velika stvar.

I tu bi, poštovani čitatelji, trebala zbilja da počne ova pripovijest.

(Nastavit će se.)

IVO LENDIĆ

ISTINA I LAŽ BOLJŠEVIZMA

Poznati ruski filozof Nikola Berdjajev (na kojega se pozivao i o. dr B. Perović u svojim predavanjima na Plitvicama) napisao je u ruskom časopisu »Put«, raspravu o boljševizmu, koja je vrlo zapažena u čitavom svijetu. — Donosimo ukratko sadržaj te rasprave prema »Kraljevstvu Božjem«, a u prijevodu dra M. Petlića, profesora bogoslovije u Đakovu.

I. ISTINA BOLJŠEVIZMA.

AKO hoćemo svladati boljševizam moramo priznati njegovu istinu i lučiti je od njegove laži. U boljševizmu je velika protukršćanska laž, ali u njemu je također i velika istina, što više mnogo istina. No laž je tako velika, da presiže i porušava sve istine.

Za kršćane je boljševizam opomena o neispunjenoj dužnosti, o neizvršenoj kršćanskoj zadaći. Kršćanska istina nije ostvarena u punini života, kršćanska dobrota ostala je previše nedosljedna i premalo djelotvorna, grijesi i slabosti kršćana (lažikršćana) potamnjivale su svijetlu luč kršćanske objave. Kršćani su živjeli u dva različita ritma, u vjerskom, crkvenom, koji je obasizao samo mali broj dana i sati njihova života, i u svjetovnom ritmu, koji je obasizao većinu njihovih dana i sati. Veći dio života kršćana nije bio ožaren Kristovom istinom. Najmanje ožaren i najmanje kršćanski bio je gospodarski i socijalni život.

No po skrovitim putevima Božje Providnosti latile su se zle sile oživotvoravanja istine i pravde. U tom je skroviti duhovni smisao svih revolucija. Gospodarski život kapitalističkoga društva nije bio podređen vjerskim načelima, jer ništa nije više suprotno duhu kršćanstva kao duh kapitalističkoga društva. Nije slučajno, da je doba kapitalizma ujedno doba propadanja kršćanskoga života. Naprotiv misao komunizma je vjerskoga i upravo kršćanskoga izvora. Neku vrst komunizma — skupnost imanja — oživotvorili su prvi kršćani, pokušali su da ga oživotvore i u kršćanskom srednjem vijeku, pa i Tomu Morusa, koji je početkom novoga vijeka sanjario o komunističkoj državi, ubrojila je katolička Crkva među blažene. Prava bratska skupnost moguća je samo u jednom Bogu Ocu i u Kristu.

No žalosna je istina, da je teže sprovesti kršćanski komunizam nego bezbožni komunizam. Kršćanstvo priznaje slobodu čovječjega duha (volje) i vrijednost čovječje osobnosti, zato ne može vjerovati u nasilno preustrojstvo ljudskoga društva, ne može nasilno potlačiti osobnost i uništiti grijeh. A kršćani su prezreli, da su dužni grijehu u socijalnim pojavama postaviti granice, spriječiti ga i društvo preporađati u duhu Kristovom. Lažno je prikazivanje staromodnoga i buržujskoga kršćanstva, da je ljudsko društvo zaradi grijeha nemoguće preosnovati u duhu pravednosti. Istina je naprotiv, da društvo treba preosnovati upravo zato, da napravimo red i ograničimo društvene pojave i uplive grijeha. Ako istina i pravda ne preosnuju društvo, temeljito će ga preosnovati grijeh sa griješnim silama. Na oko sanjarski nacrti komunizma (boljševizma) lakše su ostvarljivi nego što se obično misli; oživotvorenje je grijeh. Odgovornost za zlo, koje odatle izvire, nosi dobrota, koja je ostala pri praznim riječima. Boljševizam je osuda laži kršćanskoga društva, koju društvo, samo nije moglo da izrekne nad sobom. Zato je tako teško boljševizmu da razluči istinu od laži.

Bezbožni komunizam je zapadnjačko iznašašće; njegov je otac njemački socijalist Marx, po rodu Židov. A ruski narod ima čast, da ga je prvi proveo u život. Vodeće misli boljševizma zajedničke su sa zapadnim marxizmom, koje su na ruskom tlu i ruskim dušama dobile svoj posebni ruski

značaj, jer se komunizam spojio sa ruskim značajem i ruskom duševnošću. Tako se na pr. Marxova židovska socijalistička vjera u socijalistički raj na zemlji susrela i spojila s ruskom vjerom u mesijansko poslanstvo ruskoga naroda za oživotvorenje kraljevstva Božjega na zemlji.

Rusi su prihvatili zapadni bezbožni komunizam u svoj njegovoj skrajnosti, ne samo kao gospodarski nacrt, nego su još posebno razvili njegovu vjersku stranu. Boljševizam je naime ne samo gospodarski i društveni nacrt, nego vjera sa svojim vjerskim istinama i svojim ćudoređem; on hoće da preosnuje cio život, čovjeka, obitelj, gospodarstvo, državu i cio svijet. Boljševizam je strašan upravo kao vjera, koja hoće da uništi i zamijeni kršćanstvo. Svojim vjerskim žarom osvaja svu dušu i raspaljuje oduševljenje i požrtvovnost. Za svoje protukršćanske namjere izrabljuje kršćansku usmjerenost duše, kršćanske sposobnosti za vjerovanje i za žrtvu. Kršćani iz ove buržujske kršćanske dobe koja propada, pokazali su mnogo manje odlučnosti i požrtvovnosti nego boljševici. Neda se tajiti, da se omladina u Rusiji s iskrenim predanjem zagrijala i žrtvuje za boljševizam. Samo u prvom stupnju boljševičke revolucije pobijedio je boljševizam s laskanjem mnoštvu i strastima.

U boljševizmu je teško pomiješana istina i laž. Ima mnogo istine u boljševičkoj osudi buržujsko kapitalističke civilizacije, njezinih bolesti i protuslovlja; isto tako u osudi polovičarskoga kršćanstva buržujske dobe. Istina je, da gospodarstvo ne smije biti prepušteno na korist i na samovolju pojedinaca: uređivati ga mora društvo, država. Sloboda liberalizma u gospodarstvu rodila je velike krivice i oduzela slobodu velikomu dijelu čovječanstva. Istina je, da društvo mora biti radino, društvo radnika, a to je kršćanska istina o dužnosti rada. Istina je da čovjek s gospodarenjem nad prirodom ne smije zasužnjivati čovjeka, čovjek se ne smije iskorišćivati niti jedan stalež drugi. Istina je, da političko ustrojstvo društva mora biti gospodarsko, staleško i radničko. Istina je, da viši naobraženi slojevi moraju služiti cijelom društvu. Istina je, da je potrebno preurediti cijelo društvo i cijeli svijet. Pravilno je, da pojedinac mora služiti velikim višim i svjetskim zadaćama. Razumljivo je, da boljševizam sa svojim sveobuhvatnim nacrtima za preporod svijeta privlačiv je za omladinu, koja i onako želi preurediti svijet, graditi nov svijet, novi život. Recimo, da grade babilonski toranj, ali grade ga s oduševljenjem.

LAŽ BOLJŠEVIZMA.

No još je veća laž boljševizma i ona je uništila njegovu istinu. On je prije svega duhovna, a ne socijalna laž. Lažljiv i strašan je sam duh boljševizma. Taj duh je nijekanje duha, uništenje svega duhovnog u čovjeku. To je laž bezbožnosti. Otuda sve zlo. Zatajivanje Boga vodi k zatajenju čovjeka. Boljševizam je zabacio Boga ne u ime čovjeka, nego u ime novoga božanstva skupnosti (socijalni kolektiv); zabacio je i čovjeka kao sliku Božju, zabacio osobno svijest, osobni razum, slobodu. Boljševizam je dakle bezbožan i nečovječan. Odatle izvire sva njegova laž, krvavo nasilje, nijekanje čovječjeg dostojanstva, okrutnost, zloba, neprijateljstvo i osveta kao put k potpunijem životu i bratstvu. To je bezbožna religija boljševizma, to je satanizam koji progoni svaku vjeru, jer hoće sam da bude vjera. To je vjera kraljevstva ovoga svijeta, nijekanje svake duhovnosti.

Kršćanstvo nije oživotvorilo svoje istine u punini života. Zato je došao boljševizam kao sud svijeta, kao kazna i opomena, kao izobličenje prave istine. Istina, koja se htjela oživotvoriti u svojoj ljepoti i sjaju, našla si je

ostvarenje u nakazi i zabludi. Rusko ostvarenje komunizma ima na svim poljima znak izrođenosti, pečat duševne i ćudoredne zablude. U boljševizmu ima mnogo socijalne istine. No pečat zablude u provedbi te istine je znamen, da je pomiješana s velikom lažju i da je daleko od Boga.

KAKO DA SE BORIMO PROTI BOLJŠEVIZMU?

Boljševizam je tako pogibeljan i strašan, jer je u njemu pomiješana istina i laž. Zato treba najprije priznati istinu i lučiti je od laži. Protiv boljševizma se ne možemo boriti s pokušajima, da obnovimo kapitalizam i buržujstvo. Oni su već preživjeli. Kad vrijeme ustaje protiv vječnosti, protiv njega moguće je boriti se samo sa pravom vječnošću, s vječnim načelima. Protiv cjelokupnom bezbožnom boljševizmu (komunizmu) može pobijediti samo cjelokupno (integralno) dosljedno kršćanstvo, preporođeno kršćanstvo, koje svoju vječnu istinu oživotvoruje u cjelokupnom životu i u cjelokupnoj socijalnoj istini. Sva budućnost kršćanskoga društva ovisna je o tome, da li će se kršćani konačno odreći kapitalizma i socijalne krivičnosti, da li će u ime Boga i Krista oživotvoriti onu istinu i pravicu, koju boljševici oživotvoruju u ime bezbožnosti i u ime zemaljskoga raja. Ako je radničko mnoštvo tako zauzeto za otrov bezbožnosti, ako je boljševička bezbožnost postala »opij za narod«, tome su krivi u pervom redu kršćani, buržujski laži-kršćani, koji su toliko škodili kršćanstvu u dušama radnika. Položaj kršćanskog svijeta pred boljševizmom nije samo položaj nosioca vječne istine, nego i položaj krivca, koji svoju istinu nije ostvario nego izdao. A boljševici svoju istinu ostvaruju, i tu činjenicu naglašuju protiv kršćana.

Jedino kršćanstvo može riješiti mučnu suprotnost između osobe i društva, jedino kršćanstvo može premostiti ponore među staležima i spasiti kulturu. Zato dosljedno cijelo kršćanstvo može da primi svu istinu boljševizma i da zabaci svu njegovu laž. Jedino kršćanski preporod ne samo izabranih duša, nego i ljudskih masa može zapriječiti pobjedu boljševizma. Budućnost imadu radničke mase. Cijelo pitanje je u tome, kakova duha će biti ta masa i u koje će ime ona graditi novi život, u ime Boga, Krista i duše, ili pak u ime bezbožnog komunizma, u kojem gine čovječja slika i umire čovječja duša. Ruski narod postavio je to pitanje pred cijelim svijetom.

JUTARNJA RADOST

Rumen je daleki obzor
biser se niže sred trave
Mladome danu poje već ševa
Cijela nebesa Svevišnjeg slave.

Jorgovan opet propupao jače

mladost ta bukti na sve već strane
Ljubica cvate i jaglac žuti,
a radost sijeva sa svake grane.

Zemlja se puši, seljaci oru,
Fijuče kosa u bisernoj rosi,
seljaka pjesmu sa dahom jutra
vjetar laki niz drumove nosi.

P. PAVIĆ

Skupina muškog i ženskog Podmlatka Apostolata sv. Ćirila i Metodija u Dubrovniku sa drom B. Perovićem. Snimljena u lipnju povodom proslave desetgodišnjice obnovljenja katoličke đačke organizacije u Dubrovniku

JUBILEJ NAŠIH DUBROVČANA

PRED konac prošle školske godine proslavili su naši drugovi u Dubrovniku desetgodišnjicu otkako je opet osnovana njihova vanjska organizacija katoličkog đaštva nakon nekoliko godina prekida za vrijeme rata. To je bio začetak živog katoličkog gibanja na dubrovačkoj gimnaziji, a donekle i na ostalim srednjim školama. Prvi početak je bio vrlo skroman. Rad je oživio tek tada, kad je vođa društva postao o. dr B. Perović tada još franjevački bogoslov. Skupa sa đacima u biskupskom sjemeništu pokreće društvo listić »Žar«, koji na prekide izlazi sve do danas. Od toga vremena računa čitav pokret Hrvatskog Katoličkog Narodnog Đaštva sa Dubrovčanima. Za četiri pet godina ispunjenih sitnim radom poodrasli su prvi članovi, koji skupa sa svojim vođom razvijaju živi rad u našoj »organizaciji«, rade oko društava seljačke omladine, priređuju »predstave«, izdaju svoj list i organizuju nezaboravni dubrovački kongres. Pred šest godina daje društvo prve abiturijente, Domagoju i Ligi odbornike, a »Luči« dva urednika.

Društvo se od prvoga dana odlikovalo dobrom disciplinom, pa je to pomoglo, da se grupa održala i za one tri godine, koje je o. Perović proveo izvan Dubrovnika na studiju u inozemstvu. Što više našao je na povratku brojniju grupu nego što je bila prije njegova polaska, pa eto ove godine naše katoličko đaštvo u Dubrovniku slavi desetgodišnjicu u naponu snage svoje grupe. Naša slika nam prikazuje dio članstva muške i ženske Grupe Podmlatka Apostolata sv. Ćirila i Metodija, ali uz njih u Dubrovniku postoje i druge grupe katoličkog đaštva. Tako one u franjevačkom i biskupijskom sjemeništu, pa nova grupa u Gružu (Dubrovnik II), koje se oslanjaju na matičnu organizaciju, koja je još i danas najjača. Njezina slava je ujedno slava čitavog katoličkog đaštva u Dubrovniku, koji je danas jedan od najvažnijih centara našeg katoličkog đačkog pokreta sa svojih pet grupa i do 200 muškog i ženskog đaštva.

Njihov rad se mora spomenuti i u našoj »Luči«, neka za njih doznadu svi naši prijatelji, i ako su i u »široj javnosti« postali »slavni« radi svoje uspjele proslave Šenoina jubileja, o kojemu je Dubrovnik govorio nekoliko tjedana, a među đačkim »narodom« po svojim brojnim predstavnicima na ferijalnim tečajevima. Mislimo, da govorimo iz srca svih nas, dok im želimo još više uspjeha, jer je uspjeh svake katoličke đačke grupe ujedno uspjeh svih nas.

CICAN

PRAVO mu je ime Srđan Trkljić, ali to je zabilježeno samo u matici krštenih. Cicanom ga zovu djeca, kad mu se rugaju, tako ga nazivaju svi, koji trebaju radnika za najniže i najteže poslove. Kad netko treba čistiti smetište, nužnik, utopiti mačku, zakopati uginulog i usmrđenog psa, eto Cicana. Katkad ga zovu i u svatove, da svadba bude veselija i živahnija. On je gotovo uvijek spreman i poslušan, ropski izvršilac tuđe volje i prohtjeva. Zadovoljava se i najmanjom naplatom, a često, i to vrlo često, za nagradu dobije samu porugu i poniženje, ali to mu nikad nije ogorčavalo život.

Još kao dječak od deset godina ostao je bez majke, a otac mu se ponovno oženio iste godine, i još iste je godine umro u bolnici za umobolne.

Cican je živio s maćehom, ali vrlo jadno. Ona ga je proganjala, tukla, ostavljala ga dugo bez hrane i odjeće, a nalagala mu uvijek teže i teže poslove. I on je snosio cijeli jaram, ali kad je ojačao, kad je osjetio snagu u svojim mišićima, kad je uvidio, da njegovim žilama struji krv njegovih pređa, u njemu se porodila želja za osvetom. Kad je jednom kao sedamnaestgodišnji mladić došao u oštri sukob sa maćehom, on je zamahnuo motikom i maćehi prelomio hrptenjaču. Tad je pobjegao u daleki svijet, i tek nakon tridesetpet godina povratio se u rodno mjesto sa ženom i šestoricom sitne zapuštene djece, i tu je na rođenoj grudi nastavio mukotrpno življenje.

Ali taj pakao nije toliko osjećao Cican, koliko njegova žena, njegova djeca, koja su više sličila strašilima nego ljudskoj spodobi : očajnija od očaja, zapuštenija od same zapuštenosti. Cican je često mogao da ih pomogne, da im donese kruha i da ih zaodjene ali nije mario za njih. Jedina žrtva, što je učinio za obitelj, bila je prigodom smrti najmlađe mu kćerke, koju je sam pokopao, jer niko ne htjede, da je ponese na grobište, htio je da i to ubogo djetence bude smješteno između ostalih pokojnika.

* * *

U predvečerje prve srpanjske nedjelje uspinje se prema vrhu golog Biokova »seoska elita« na čelu s poglavarom Grčevićem, koja pravi društvo Bečliji o gostu domaćeg doktora, za njima klipše stari Cican s magaretom, teško natovarenim svakojakim domaćim specijalitetima.

Ko neodoljivo privlačivi smiješak razvuklo se po nebu nekoliko pozlaćenih oblačića, ali čistina pri zapadu naviješta ponovno lijepi dan. Blagi biokovski lahor miluje im lice i ublažuje snagu sunčanih zraka, skupljenih u pramove, koji će za časak iščeznuti sa obzorja. Sunce će zaći, ali tiho, u miru ; u dražesti, kao što pravednik putuje u vječnost.

Gospoda su teško zadihana i umorna od nenaviklog puta pak će radije da ostanu kod pastitskih koliba i torova nego da produže k Svetom Jurju. Zato časkom počekaše Cicana, eda zlatnom kapljicom nadoknade izgubljenu snagu. Prošek pomaže, ali ne u tolikoj mjeri, da bi mogao razvedriti lica mladih dama, koje su inače uvijek spremne da prasnu u grohotni smijeh.

Poglavar Grčević nazdravlja svima i pokušava ih raspoložiti šaljivom govorancijom, ali ne pobire aplauz.

— Ovamo, Cicane, ovamo — pozove doktor Jankić — ti si najviše zaslužan, što imamo toliko jela i pića, pa se barem večeras možeš gospodski častiti. Deder, da nas dvojica pokažemo ovima, ko je pravi prijatelj i potrošač seoskih proizvoda.

I nije trebalo dugo, da Cican dođe u svoju »formu«. Sad se poljubi Cicanova čaša sa poglavarevom, sada sa nadučiteljevom, zatim nazdravlja da-

mama, pa mladom Bečliji, i tako redom, i preko reda ; sad poštarici pa njenoj sestri, a drugiput sestri poštarice pa onda poštarici. Cican nije dozvolio nikomu da ga moli : svaku je nalivenu čašu na dušak iskapio i kroz kratko vrijeme postao odličan »medij«.

— Zapleši, Cicane — huckao ga nadučitelj Dević.

A Cican se okreće, pleše i pleše, a prstima začepio uši i pjeva. Čim sustane, nadučitelj mu nuđa već natočenu čašu, koju Cican salije u se ko u bezdan.

— Pokosi, Cicane, snopić jarikove slame — opet mu naloži učo.

I Cican ode u pojatu te donese već ukošene i osušene.

— Priveži tu slamu starom kljusetu između butina, ali čvrsto i visoko.

I Cican sve učini.

— Zapali, Cicane, tu slamu !

A Cican pojuri k vatri, što je netom zapalio. Uze glavnju, dune u nju, pa otrese pepeo i primakne je magarećim butinama, a modri plamečak jasenova drva časkom je zahvatio suhu slamu.

Netragom je iščeznuo veo neraspoloženja, kojim je bilo zastrto lice umorne gospode, i nastupila je opća radost. Raduju se izletnici, a raduje se i zajednička njihova sestra, Venus primitiva, jer osjeća toplinu kod ljudi, što ne znaju mjeru jelu i piću.

Ali najviše veselja ulijeva u njihovu dušu prizor, kako staro živinče mahnito trči i bijesni od boli i opeklina; juri preko obrađenog polja i grmova, dok nije našlo utočišta u slamnatoj pastirskoj kolibi.

Ali slama, što je dogorjevala na starom paripu, zahvatila je i slamnatu kolibu. Dim se dizao prema nebu poput crnog stupa kao ugodna žrtva Staroga Zavjeta. I vatra odjedamput razgori, zariknuvši kao kakova ogromna neman. Plamen je proždirao ubogu kolibu, ali s njom se nije zadovoljio, već se mašio i dvaju torova, koji su također bili od slame.

Izletnicima je to bio veliki užitak, pa su potpirivali vatru, i naslađivali se ko silni Nero, dok je gledao vječni Rim u plamenu. Nije ih uznemirivala nastala šteta, ni zapomaganje dviju mladih pastirica, što su spavale u kolibi, već su zbog zadaha paljevine i vune, što se na ovcama počela kovrčiti, pržiti i savijati u crni pepeo, odmakli stotinjak metara, dok ih nije zatekla zora uz pjesmu, što se pretvorila u raspojasani vrisak i podvikivanje, a gutljaj zlatne kapljice iz očepljenih boca i zveket polupanog stakla postao je pripjev svake kitice njihove pjesme.

Cican je sve to promatrao, ali kao da se ni njega ništa nije ticalo. On je i dalje nastavio da ispija čašu za čašom i pjevuckao pjesme, od kojih niti jednu nije dovršio. Njegov glas časkom odzvanja ko udar groma i munjevito se širi kroz prodole, a časkom struji iz njegove pjesme nešto fantastično, neobično, možda nalik na glazbu divljih naroda. U napjev njegove pjesme slilo se i pomiješalo puno boli i veselja.

* * *

Nakon dva dana Cican je činio utisak luđaka, koji je pobjegao iz ludnice, ali on je držao, da je baš nadošao njegov svijetli momenat, pa je govorio, uzdignuvši ruke prema nebu :

— Opraštam Ti, Gospode, što si bio škrt, kad si mi dijelio pamet, jer si me sada toliko obdario, da mogu spoznati gnusnu šalu one gospode.

— Ah! Stari nadučitelj Dević! — izgovori Cican uz sarkastični smijeh — pretstavnik naše gospode, naše primorske inteligencije, srčika narodna, najveći prijatelj sela i seljaštva ! !

Da, da ! To je pokazao onom ogavnom sprdnjom sa mnom — starim pijanim Cicanom, a takova su sva naša gospoda : uglađena po spoljašnosti, a duša im je crna, puna žuči i otrova.

Volimo ih, dok ih upoznamo, jer su obavijeni oblikom tajinstvenosti. Sad ih poznam, sad ih mrzim ko gadne uši. Oni upriličuju izlete ne zato što ljube prirodu, već ne podnose, što naše kolibe i staje ne mirišu ljubicama i parfemima, nego jakim znojem — mirisom naših torova, naših dvorišta i hambara — našeg blagostanja.

Oni prevejanci su bacili svu krivnju na mene, a sami ostadoše u očima drugih nevini ko novorođenče, namjesto da se zastide i snose svoju sramotu. Ali neka ! To će glavom platiti.

Ja sam — nastavi Cican — nevrijedni sin ove zemlje, jer sam je kupio krhkim leđima svoje maćehe, koja se srušila ispod mog udarca, ali ću tek sada okajati uvredu nanesenu zemlji. Ja ću je nadojiti krvlju nadučitelja Devića, liječnika Jankića i svih onih, što se naslađivaše, dok je u istom času plamsao požar i gasio se posljednji trunak moje sreće i sreće moje djece...

Tu mu je ridanje ugušilo riječi. Tu mu se otkotrljala i prosula prva suza poslije ranog djetinstva. To je prvi puta što mu se orosilo čelo zbog duševne boli. To su prve Cicanove misli, što se zaustaviše nad jadnom sudbinom još jadnije njegove porodice, i nad srećom, koju nikad nije okusio.

Sve je to potrajalo kratko, vrlo kratko, par časaka. Cican se preobrazio : postao okrutnik, luđak i osvetnik, i ko bijesni ris, pušten iz gvozdene krletke, poletio je s toljagom u ruci prema stanu nadučitelja Devića, da najprije njega izmrcvari, da ga dotuče ko otrovnu riđovku...

I. VEŽA.

350 GOD. GREGORIJANSKOG KALENDARA

AKO pogledamo u bilo koji domaći kalendar vidimo, da ima dva stupca datuma, jedan stupac za katolike, a drugi za pravoslavne, kojih kalendar za katoličkim zaostaje 14 dana. Međutim to nije uvijek bilo tako, jer je sve do prije 350 godina kalendar bio zajednički. Ali tada je Papa Gregorije XIII. reformirao dotadanji t. zv. julijevski kalendar pa su katolici, a zatim i većina ostalog kulturnog svijeta primili novi kalendar, koji se po papi Gregoriju prozvao »gregorijanski«.

Kako i zašto je došlo do reforme starog kalendara ?

Stari kalendar ustanovio je Julije Cezar 45. godine prije Krista i po njemu se taj kalendar i nazivlje julijevski. Juliju Cezaru je kalendar izradio egipatski astronom Sosigen, koji je ustanovio da godina ima 365 dana i 6 sati. Radi toga svaka godina traje 365 dana, a svaka četvrta godina je »prestupna« i veljača ima 29 dana, a čitava godina traje jedan dan više, dakle 366 dana. Tako je Sosigen, a s njim skupa i Julije Cezar mislio, da je jednom za uvijek uredio kalendar.

Ali Sosigen je previdio, da sunčana godina traje ne 365 dana i 6 sati, već 365 dana i 5 sati, 48 minuta i 56 sekunda. Ta razlika od nešto preko 11 minuta godišnje izgleda uistinu malena, ali u 128 godina se sabere čitav jedan dan razlike, pa je razumljivo, da se proljetni ekvinocij, kojega je Julije Cezar utvrdio na 24. ožujka počeo pomalo pomicati najprvo na 23. ožujka, pa na 22. ožujka itd. Možda ljudi dugo vremena ne bi bili opazili to pomicanje, pa prema tome ni opazili pogrešku kalendara, da crkva nije vezala datum Uskrsa uz proljetni ekvinocij. Dakle za crkvu je bilo vrlo važno, da se

ustanovi tačno dan ekvinocija, pa je sabor u Niceji i ne sluteći ništa o temeljnoj pogreški julijevskog kalendara odredio, da je ekvinocoj 21. ožujka. Ali prolazili su vjekovi i ekvinocij se nakon svakih 128 godina pomaknuo jedan dan unatrag pa se prema tome često dešavalo, da Uskrs nije padao u vrijeme, koje su odredili crkveni oci. Razlika u datumu ekvinocija je bila tolika, da je glasoviti Kopernik ustanovio, da je u njegovo vrijeme proljetni ekvinocij padao na 11. ožujka.

Crkva je prema tome bila zainteresirana, da se to pitanje jednom riješi, pa je u više navrata u Rim pozivan po koji poznati astronom, ali to pitanje je uspjelo riješiti tek papi Grguru XIII, koji je vladao od 1572. do 1585. Po njegovom nalogu je Ljudevit Giglio, učeni čovjek, inače po zanimanju liječnik rodom iz Kalabrije, izradio novi kalendar. Pomagalo mu je u tome poslu i nekoliko svećenika, a osobito O. Kristofor Clavio, isusovac i o. Ignacije Landi, dominikanac.

Tako je Gregorije XIII. 12. veljače 1582. potpisao bulu »Inter gravissimis«, kojom određuje, da se te godine poslije 4. listopada drugi dan ima mjesto 5. brojiti 14. listopada, da se na taj način dobije 10 dana pa da ekvinocij naredne godine opet bude 21. ožujka, mjesto 11. ožujka, kako je bilo do tada. Osim toga je uređeno, da još osim svake 4. godine još i svaka godina, koja svršava sa dvije ništice, a prve dvije znamenke su joj djelive sa 4 (1600., 2000., 2400, 2800 i t. d.) bude prijestupna. Na taj način se ekvinocij neće udaljivati od odnosnog datuma, nego tek u godini 6000., a tu brigu papinsku bula prepušta potomcima.

Papina odredba bila je najspremnije izvršena u čitavom katoličkom svijetu. Tako je i hrvatski sabor odmah prihvatio izmjenu i u saborskom zaključku se naglasuje, da tu izmjenu sabor rado prima »iz sinovske odanosti prema sv. Stolici«. Protestantske zemlje nijesu tako lako primile reformu, pa joj se opirala i susjedna Ugarska, u kojoj su protestanti imali jakog uticaja. Madžarski sabor prima reformu poslije Hrvata i to tek »na želju kralja«, koji je bio katolik iz kuće Habzburške. Tako se i tu vidjelo, da su u prošlosti Hrvati imali pravo da sami sebi kroje zakone. Njemačka i Danska primaju reformu tek 1700., a Engleska tek 1752. Pravoslavne države su najdulje ustrajale u oporbi prema ovoj potrebnoj reformi, te je tek boljševička revolucija u Rusiji u građansku uporabu uvela gregorijanski kalendar, a također malo kasnije (dakle iza rata) Rumunjska, Bugarska, Srbija i Grčka, dok se pravoslavna crkva još i danas služi starim kalendarom, i ako je on pogrešan.

U novije vrijeme se radi i na drugim izmjenama u kalendaru. Tu stvar vodi Društvo Naroda u Ženevi. Radi se, naime, u glavnom oko drugačije raspodjelbe mjeseci, tako da bi svaki dan u tjednu uvijek padao na isti datum. Na pr. Nova godina bila bi uvijek u isti dan, a nebi se taj dan mijenjao kao do sada, (1932. je Nova Godina bila u petak, a dogodine će biti u nedjelju). Uza sve to nebi se diralo u ono, što je glavno, naime i nadalje bi se naša građanska godina u glavnom poklapala sa sunčanom godinom, a to je velika tekovina gregorijanskog kalendara, koja se bitno nikada neće mijenjati, pa je zato vrijedno, da se ovaj jubilej zabilježi, tim više, što smo i mi Hrvati bili među prvim narodima, koji su primili kalendar i tom prilikom očevidno i pokazali, da smo u najužoj vezi sa kulturnim zapadom i da smo imali glavnu oznaku državne samostalnosti, a to je donositi zakone za svoju vlastitu zemlju.

B.

ŽIVOT S CRKVENOM GODINOM

MJESEC LISTOPAD

POSVEĆEN JE ŠTOVANJU MAJKE BOŽJE PRESVETE KRUNICE

Često se puta prigovara nama katolicima, da gušimo nutarnji život sa slabom hranom dosadnih i monotonih pobožnosti, koje ni sami ne znamo obrazložiti. Bez sumnje taj prigovor pogađa prije svega pobožnost Rozarija ili sv. Krunice, jer nam se ona na prvi pogled po vanjštini svojoj pričinja kao dosadna i monotona pobožnost.

I među istim katolicima ima onih, koji je tako tumače pak ne vjeruju da krunica može imati dubljega i trajnijega učinka u našoj duhovnoj izgradnji, kao da Krunica ne može zadovoljiti potrebu jače inteligencije. Kako da se inteligentan čovjek toliko ponizi i prebire zrna svojim prstima poput kakve stare bigotne bake?

Ipak, ako je istina, da vjera svojim sjajem rasvjetljuje čovječji razum, da po njoj čovjek promatra sve oko sebe u najširem horizontu; ako je nadalje istina, da vjera ima zadnju riječ u pitanjima: stvaranja, čovječjeg cilja, Boga itd.; napokon ako je istina, da vjera pruža čovjeku riješenje svih teških i zamršenih problema, koji ga muče, tada je jasno, da je među svim pobožnostima najdublja ona, koja po svojoj naravi teži za proširenjem i produbljivanjem vjere. A takva je baš Krunica, koju ne smijemo suditi samo po njezinoj vanjštini, već po njezinoj nutrinji, po onome, što je čini velikom i divnom. Ne smijemo se zaustaviti na kori već zađimo u srčiku. U ovome slučaju kora je krunica — brojanica pa bila ona od drva, srebra ili perle. Korom možemo donekle zvati još i moljenje Očenaša i Zdravo Marija, premda nas je Nebo oboje naučilo. A srčika? To su Otajstva, koja trebamo promatrati i produbljivati, dok molimo pojedinu deseticu. A što su otajstva nego predmet našeg vjerovanja? Ona su u Krunici divno poredana u tri serije; svaka serija ima kao središte jednu glavnu istinu, na kojoj počiva velika zgrada katolicizma.

Prva serija Radosnih Otajstava usredotočuje se u otajstvu Utjelovljenja; ova se razvija od časa, kad je ponizna Djevica primila po anđelu blagu vijest do prvoga dana Isusovog javnog života u hramu.

Druga serija Žalosnih Otajstava ima za svoje središte otajstvo Otkupljenja. Ona počinje u Getsemanskom vrtu a završava na Kalvariji, preko muka bičevanja, krunjenja i razapinjanja.

Treća serija Slavnih Otajstava povezana je s otajstvom Uskrsnuća; ona se razvija od groba Isusova do Marijina krunjenja u nebu.

Ako se mi zadubimo u velike istine naše sv. Vjere, koje nam predočuju 15 otajstva sv. Krunice, i u duši slijedimo onu divnu kršćansku

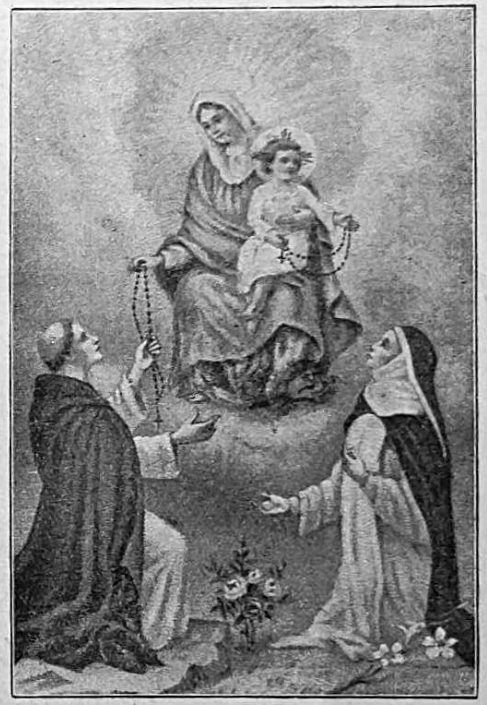

epopeju; ako nastojimo, da procijenimo vrijednost, da otkrijemo krasotu, da se divimo njihovoj harmoniji, tada nam zacijelo neće ni na pamet doći, da je to dosadna pobožnost, koja može zanimati samo djecu i bakice.

Ali Krunica je i pobožnost najmlađih, jer se i malo dijete može s njom služiti i iz nje koristi crpsti (Mladi Kruničari!) U tome i jest veličina raznih sredstava koje nam je Bog dao, da po njima k Njemu dođemo; u Krunici i ono maleno dijete, koje još tepa i najinteligentniji među odraslima može imati i koristi. Ipak treba naglasiti, da je pobožnost sv. Krunice — Rozarija, uistinu pobožnost zrelih duhova, prosvijetljenih inteligencija, i jake volje.

Kad imamo sve to pred očima, jasno nam je, da Krunica — Rozarij pripada svima vjernicima, ali posebno inteligenciji, da se njome može okoristiti svaki vjernik od malenog djeteta do najvećega intelektualca; da Krunicom ne samo častimo Boga i Majku Božju i privlačimo s neba milost na sebe i druge nego je ona za nas trajna škola kreposti i istina vjerskih. Stoga pridimo sv. Krunici, a Krunica će nama vratiti bolja vremena i dati sigurniji uspjeh našem radu.

O. A. ETEROVIĆ, O. P.

FEUILLETON

NAŠ FERIJALNI TEČAJ NA PLITVIČKIM JEZERIMA

Podmladak Apostolata sv. Ćirila i Metodija je nastavak pokreta katoličkog đaštva, jer je to za današnje prilike najzgodnija forma za okupljanje đaštva u katoličkim društvima. Prema srednjoškolskom zakonu đaci imaju pravo, da se upisuju u vjerska društva svoje vjeroispovijesti, koja djeluju izvan škole, pa je tako Podmladak Apostolata sv. Ćirila i Metodija među hrvatskim katoličkim đaštvom danas najjača organizacija te radi toga s Glavnim Odborom Podmlatka danas surađuju i vjerska đačka društva, koja nemaju ista pravila. Tako je Glavni Odbor Podmlatka bio najpozvaniji, da nastavljajući svoju tradiciju (1930. tečajevi u Zagrebu i g. 1931. tečajevi u Bolu i Jelsi), priredi za muško đaštvo tečaj na Plitvičkim jezerima, a za žensko đaštvo u Senju.

Naš ovogodišnji tečaj na Plitvicama održavao se od 4. do 7. srpnja. Tečaj su posjetili brojni đaci iz svih hrvatskih krajeva. Zanimljivo je, da je ovaj tečaj odnio rekord u broju maturanata i abiturijenata. Od nekih 110 učesnika bilo je maturanata i abiturijenata više od polovine. Ta vesela i vedra mladost, većinom iz naših primorskih krajeva ispunila je životom i pjesmom nedostižívi pejsaž Plitvica. Pod vodstvom naših starijih prokušanih radnika na polju katoličkog đačkog pokreta i stupova našeg današnjeg rada: dra Ljubomira Marakovića, dra Nikole Kolareka, Don Nika Matulića, o. dra fra Bonifacija Perovića i o. fra Milana Lapića, te uz sudjelovanje dra Ferda Fuchsa i g. Ladislava Kukića razvio je ovaj tečaj plodan rad, tim više, što je klima na Plitvicama, usprkos vrućemu srpnju, tako prijatna, da smo mogli bez ikakovog napora pratiti i po nekoliko sati izlaganja predavača i debatu.

ZA VRIJEME SV. MISE

Tečaj je udario svoj tabor u pensionu »Đački Dom« nad Kozjakom. Prostor je bio dosta tijesan, ali smo se uz neizbježivu galamu i gungulu konačno ipak stisli sve u miru i bratskoj ljubavi. Pred samim »domom« podignuta je prostrana sjenica, u kojoj je smješten prenosivi oltar. Tu su prisutni svećenici svakoga jutra služili sv. Misu. Tu je i otvoren tečaj sa uvodnom riječi o. dra B. Perovića pod sv. Misom. Odmah iza toga smo se otputili preko Kozjaka nad Jezerce i tamo na bujnoj livadi, na mjestu odakle se pruža divan pogled na nekoliko kao nebo plavih jezera, započela su naša predavanja. Prvo je predavanje održao o. dr Bonifacije Perović o temi »Opća kultura đaka«. To je predavanje bilo tako zanimljivo obrađeno, da je izazvalo dugu diskusiju. Svakako ćemo ove godine u »Luči« čitati glavne misli iz toga aktuelnoga referata. Iako smo prema programu toga jutra imali čuti dva predavanja, debata se zategla toliko, da je jedno predavanje moralo biti odgođeno. Poslije podne govorio je dr Ljubomir Maraković o francuskom katoličkom romanu sa posebnim osvrtom na djela Huysmansa, Bourgeta, Baumana i Françoisa Mauriaca. Na primjerima pokazao je odlični predavač najbolje sve oznake i mogućnosti katoličkoga romana, koji danas ima svoje najbolje predstavnike baš u francuskim katoličkim piscima. Ova dva predavanja su za sve drugove, koji se bave literaturom i koji su toliko čitali o odličnim predavanjima dra Marakovića bila pravi užitak radi njihove neobične konciznosti i mnoštva ideja i, jer je predavač osjetio da govori pred zahvalnom publikom, koja ga razumije i usvaja njegova mišljenja. Na taj način je završen prvi dan tečaja.

Drugi dan je bio blagdan sv. Ćirila i Metodija, velikih slavenskih apostola. Toga jutra je progovorio duhovnik Glavnog odbora Podmlatka Apostolata sv. Ćirila i Metodija o značenju sv. braće i o aktuelnosti ćirilometodijske misli. Dr Kolarek je istoga dana održao duboko i krasno zaokruženo predavanje o temi: »Katolicizam kao osnovica našega rada i gledanja na svijet«. Glavne misli iz toga predavanja svakako ćemo čitati ove godine u »Luči«. Drugo predavanje je bilo ono o »Novim metodama u rješavanju socijalnog pitanja«, koje je održao o. Dr Bonifacije Perović, mladi doktor socijalnih znanosti, koji se nedavno vratio iz inozemstva. On je upoznao katoličko đaštvo sa najnovijim pogledima katoličkih socijologa.

Poslije podne smo otišli do veličanstvenih Donjih jezera, do bučnog slapa Plitvice i do divlje Korane. Tamo su na jednoj čistini dvojica drugova iz splitske Grupe održala dva referata i to jedan o pravednoj radničkoj plaći i drugi o enciklici »Quadrigesimo anno«. Obojica drugova su pokazali, da su se znali zadubiti u predmet, o kojemu govore, pa je njihov rad primljen sa priznanjem.

Treći dan je očekivan sa najvećim zanimanjem. Toga dana je održana godišnja skupština predstavništva svih društava učlanjenih u Podmlatku Apostolata sv. Ćirila i Metodija. Smjestili smo se u bujnoj bukovoj šumi u jednoj amfiteatralnoj udubini i tu smo daleko od bučne ulice u sjeni stogodišnjih stabala čuli izvještaj predsjednika Lige o stanju našeg đačkog pokreta. Svi smo bili veseli, kad smo doznali, da se naš katolički đački pokret lijepo razvija i da danas Podmladak Apostolata Sv. Ćirila i Metodija i Katolička Đačka Liga skupa imaju do 1500 članova. Veselili smo se kad smo slušali izvještaje drugova iz svih naših krajeva. Svi oni pokazuju veliku ljubav za naš katolički đački pokret. Iz te male revije govornika vidjeli smo jasno, kakove su prilike u pojedinim mjestima i zavodima i sa puno nade smo mogli zaključiti, da će naš pokret u skorim danima još bolje napredovati. Iza toga je dosadanjem odboru podijeljen apsolutorij i izabran je novi odbor, u koji ulaze drugovi: Davor Mance, Drago Uvanović, Petar Paska, akademičari iz Zagreba. Jedno mjesto ostaje prazno za predstavnicu ženskih grupa. Revizori su drugovi: Ivo Bogdan i Tonko Ljuba. Do potrebe odbor može kooptirati kojeg novog druga u odbor.

Iza toga se razvila opširna debata o »Luči«, a zatim o našoj organizaciji uopće. Kao plod tih debata stvoreni su zaključci, koje su neki drugovi nazvali »nenapisane rezolucije«, pa evo da ih ipak napišemo:

1. Sve one grupe, koje nijesu razvile dovoljan rad u smjeru prikupljanja većeg broja članova imaju to učiniti naredne školske godine. Glavni odbor nastojat će sa svoje strane, da podupre taj rad, a posebno se ima brinuti za osnivanje novih Grupa, naročito u Zagrebu.

2. Svim Grupama treba pružiti potrebnu organizacijsku podlogu za rad, pa će Glavni odbor nastojati, da to učini u prvom redu time, što će dati tiskati ne samo Pravila Glavnog Odbora nego i jedan opširniji poslovnik za sve grupe u smislu zaključaka na tečaju u Bolu. Osim toga treba nastaviti sa sistemom šiljanja nacrta predavanja sa navedenom pristupačnom hrvatskom i slovenskom literaturom.

DR O. B. PEROVIĆ GOVORI

3. Glavni odbor će nastojati, da što prije bude ostvarena davna želja svih drugova: knjiga o historijatu katoličkog đačkog pokreta. Prihvaća se nacrt po kojemu bi knjigu napisali Dr Ljubomir Maraković, Prof. Petar Grgec, Dr Marije Matulić, Dr Nikola Kolarek, Dr Stjepan Podolšak i drug Ivo Bogdan. Osim toga tečaj izrazuje želju, da bi Dr Nikola Kolarek, duhovnik Podmlatka napisao kao uvod jedan pregledan članak o ideologiji našega pokreta, a da se osim toga u knjigu uvrsti i dodatak o institucijama i organizacijama hrvatskih katolika. To se povjerava drugu I. Bogdanu.

4. Poslije opširne debate o »Luči« tečaj uviđa, da je velika poteškoća kod uređivanja lista u tome, što je »Luč« glasilo đaka od najnižih razreda pa do sveučilištaraca. Treba nastojati, da se »Luč« što više prilagodi većini čitača, koji su srednjoškolci. Idealno bi bilo kad bi se mogao ostvariti poseban list za mlađe drugove.

Poslije toga su održana dva predavanja, koja su pobudila veliku pažnju drugova. Prvi je govorio dr Nikola Kolarek o temi: »Universalizam i nacijonalizam«, a drug Ivo Lendić »O našoj nacionalnoj orijentaciji«. Oba predavanja su o aktuelnim temama, pa su mnogome od drugova pruženi odgovori na pitanja, koja često susrećemo u dnevnom životu. Sa veseljem smo mogli konstatovati, da svi imamo jedinstvene poglede i na ova pitanja.

Tečaj je, kako se i dolikuje, završen molitvom i pjevanjem: »Do nebesa...«

Tako su prošli dani, koji za sve nas znače najljepše uspomene mladosti. Tamo u ponajljepšem kraju naše zemlje naučili smo se cijeniti vrijednost naše domovine, a predavači su nam pokazali svu ljepotu i veličinu vječnih vrednota katolicizma, pa smo svi stvorili čvrstu odluku, da ćemo uvijek najuže povezati ljubav prema vjeri i domovini.

DOJMOVI SA TEČAJEVA

RIJEČ I SLIKA.

Jedan drug je tražio s kamerom dojmove. Od mnoštva veselih zgoda izabrao je jednu pa ju je snimio i poslao uredništvu za rubriku : »Dojmovi sa ferijalnih tečajeva«.

Da bi svi shvatili sliku dosta je kazati, da je snimka uhvaćena pred našim »hotelom« dok je radila pučka brijačnica (brijanje samo 2 dinara — skupa sa puderom, pomadom i svim »komforom«) pod vedrim nebom. Vidimo kako je brijač ulovio jednog od gg. predavača pa ga »brije« uz živi interes »okolo stojećeg naroda«.

PISMO DRUGA »KAEM«.

Prvi »dojam« koje je primilo uredništvo bilo je ovaj od jednog druga iz Zagreba. Drug lijepo počinje :

»Poslije svakog većeg doživljaja običavaju se ljudi živo interesirati za sve ono što se o njemu piše. Znajući, da je na sve nas ovogodišnji tečaj bio ne samo veći, nego i vrlo velik događaj, a za neke, da se moderno izrazim, 100%-tni događaj prvog reda (hu, zar ne divna fraza !), već radi samih Plitvica, sa strahom evo teda — negda se odlučih i ja nešto malo o tom događaju prozboriti.« (Ovdje drug iznosi uz neke sitnije opaske program čitavog tečaja, ali mi ga radi ograničenog prostora ispuštamo). Drug program kritikuje ovako :

Drugovi ! Možemo li biti zadovoljni sa našim tečajem ? Ta sva predavanja su bila puko stvaranje ideologije. A molim Vas, jesmo li mi već gotov pokret sa izgrađenom ideologijom ili pokret koji se istom stvara ? »Ta naravno, da smo gotov pokret«, odjeknut će u vašoj duši.. Ali zašto onda ne radimo, nego pričamo. Ta i isti urednik »Luči« (koji je branio dosadanju znanstvenu »Luč« kao Kinezi Vu-Sung !) u zadnjem broju »Luči« na koricama poručuje jednom suradniku : »...Luč« je list, koji ima svoju izgrađenu ideologiju. Osim toga »Luč« je omladinski list, a svojstvo je omladine da ima izvjesnu dozu radikalizma.« Mi moramo priznati, da nismo radikalni. Mi raspravljamo, a ne radimo i zato naš pokret ne ide naprijed. Evo drugovi, što veli naš đački biskup i ideolog, koga ne treba upotpunjavati u »Knjizi života« (str. 41.) : »Radikalizam je praktičan, on ne troši svojih sila u zračne puste teorije, već nauke svojih učitelja provađa u djelo, primjenjuje na život. Radikalizam ne pozna polutanstva, on je cjelovit, odvažan i dosljedan do skrajnosti.« To neka nam bude geslo, jer već je došlo vrijeme, da se radi, a ne priča.

Nadam se, da ne ću dobiti ni jednog prijetećeg pisma sa indijanskim znakovima (Made in Yougoslavia — Printed by »Luč« ?) i, ako taj članak uopće ugleda svijetlo svijeta, odnosno tiskarsko crnilo, da će ako ništa barem poslužiti za zanimivu anketu u »Luči«. U to ime već brusim pero i ostajem Vaš odani

Kaem.

P. S. Ako tko pročita potpis krivo i imenuje me Kainom, praštam mu samo onda, ako pošalje dostojan članak u »Luč«.

NALIČJE ŽENSKOG TEČAJA.

Neovisno od službenog izvještaja primili smo i ovaj list, koji su predsjedniku Lige poslale učesnice tečaja u Senju naposredno iza samog tečaja. Kako list nije bio napisan »za javnost« odlikuje se neposrednim humorom i autoironijom, pa donosimo ovaj humoristički prilog, prvi poslije dugog niza godina, i to tim radije, što je iz pera naših nažalost malobrojnih suradnica.

Na brodu »Анте Старчевић«.

Individualnost žene tjera nas da Vam se opet javimo, jer ne možemo da to ne učinimo radi punine obogaćene problematike. Svijetlimo kao lampijoni neindividualnim zalutalim turizmima na ovom tužnom zemaljskom (bolje morskom) parobrodarstvu ! Učinimo jedan zaokretaj na onih šest dana proživjelih u Senju. Zbilja veliki rezultati.

I.

Žena u svjetovnom i duhovnom njihalu postigla je najveću amplitudu. A što da kažem o emancipaciji čitave familije od sugeriranih vlastitih parazitnih okova ; o zadružnim kuhinjskim proizvodima ; o individualnosti fizioloških potreba ; i o javnoj sablasti gurmanskih izložaba. Prva individualnost je svršena. (Sad smo uhvaćene u individualnosti na djelu pred »fotogeničkim aparatom«).

Poslije podne predvodnik Tižan viče po Senju o spomenicima, glagolici, nehajskim dvoranama. Osobiti kuriozitet renesansne kokoši ! Na večer razgledavanje mora.

II.

Drugi dan. »Veliki gromadni uspjesi akademijskih žena«. Dr Vojvoda razlaže ulogu žene u medicini. Ah, dobrotvori su takove žene gdje prestaju granice medicinske nauke, medicinske moći i sposobnosti, tu počinje metafizika ! ? Javni moral, dvostruki moral, pobuna dvorane, bratska usluga, čaša vode, predsjedničino zvono, glava, prekidanje debate... ala je bilo more uzburkano !

Poslije podne pusti izvještaji, organizacije, sekretarijat, smjernice, sistemi u beskraj.

III.

Treći dan. Materinstvo. Bože moj, što ćemo s njim. Muškarac nije mati ; nije sposoban da bude žena. Problematika, intelektualnost, kućanstvo, djeca, muž, ekonomija, kriza — — —

Poslije podne. Ženski pokret. Pokusni srednjoškolski referati. Bura, jer je jedna srednjoškolka odnekud izvukla frazu : Žena je nadopuna muškarčeva subjekta. (Masa upitnika i uskličnika ! ? ! ? ! ?).

IV.

Četvrti dan. Mistifikacija. Žene su nadvisile muškarca. Teže k višim sferama. Posljedica : u z d i g n u t i n o s o v i pokazuju put u stratosferu, ali to je samo sugerirano, nosevi će se povratiti kamo ih vuče sila teže. Silovita debata. Veliki zaključci. Popodne. Katolicizam... Tri ugaona kamena... Nominalizam, individualizam, liberalizam, komunizam...

V.

Peti dan. Žena duvna. Divotna je to stvar. Svi k putu spasa. (Ima li poseban red za intelektualke ?)

Popodne : Štampa naša, tuđa, protivnička, propaganda, ni heler za tuđu štampu (Tižan).

VI.

Subota. Nacionalizam. Hrvatstvo diže se protiv barbarstva. Osobito obogaćena problematika. Predavanje se čita, jer predavači nijesu prisutni. Živili ! 3. pokušaja iz literature. 2 katolička pjesnika i moderna hagiografija.

Poslije podne. Individualitet žene. Osebujna problematika. Smrt puderu, šminki, obrijanim obrvama, brkovima, jer smetaju individualnosti žene, a sve to iz unutarnje potrebe, budući da nema para. Ah, nesretna kriza!

Što mislite o Adamovom rebru, o intelektualnosti Eve s obzirom na stablo spoznanja. A što o onome : Budite pokorne muževima... ? (Sv. Pavao).

*

»Citara i bubanj«, »Kuntrado«, »Vrbniče«, »Lepi ti je Zagreb grad«. (Ovdje je konac arka, pa je »radi tehničkih razloga« list dovršen).

KNJIGE I ČASOPISI

NOLITOVE EDICIJE. U Beogradu postoji izdavačko društvo »Nolit« (kratica po časopisu »Nova literatura«, koji je ovo društvo izdavalo, a koji su vlasti zabranile). Ovo društvo izdaje prevode iz strane suvremene književnosti. Rukovođeno principima historijskog materijalizma ovo izdavačko udruženje forsira prevode djela, koja se slažu s ideologijom izdavača. Naravno, da pri tom nismo mogli dobiti uvid u istinske vrednote svjetske književnosti, pa mislim, kad bi naša liberalno larpurlartistička javnost trebala nešto ozbiljnije da prigovori »Nolitu«, koje bi htjelo, iz shvatljivih razloga, donekle sakriti svoje marksističke tendencije, to bi morala prigovoriti u prvom redu to, što »Nolit« servira svoje prevode knjiga kao najbolje što postoji u stranim literaturama. Kao da i ne postoje u svijetu djela Joyce-a, pa Papinia, Sigrid Undsetove, Bourgeta, Manna, Galsworthy-a, Grazie Deledde, Huxleya, Prousta, Bernanossa i dr., koja uza svu jaku umjetničku vrijednost sežu i u kompliciranost socijalnih problema dublje nego što se misli (n. pr. Thomas Mann a osobito Galsworthy).

Osim toga opaža se i forsiranje djela američke književnosti. Besumnje je »Nolit« izabrao u tom najvrijednija i najsuperiornija djela (»Babitt« i »Arrowsmith« od Sinclaira Lewis-a), koje posjeduje suvremena američka književnost, ali neprestano forsiranje Amerikanaca u nerazmjeru s izdavanjem prevoda iz drugih književnosti, koje posjeduju djela ne manje umjetničke vrijednosti, nije samo iz književnih razloga, već i posljedica toga što američke auktore ne štiti međunarodna konvencija za auktorska prava, kojoj nisu pristupile U. S. A. i Rusija.

U Nolitovim edicijama ima s idejnog stajališta, bezuvjetno stvari i problema, o kojima mora svaki inteligentni i pravi pisac povesti računa, i nemoguće je da ne utječu na književnost te uopće na umjetničko stvaranje ako uopće ima imalo čovještva u dušama stvaralaca umjetnosti. Dobro je, stoga, što se u Nolitovim edicijama iznose u svoj svojoj goloti i razvratu kapitalistički magnati (U. Sinclairovi : »Menjači« »Metropola«, »Babitt« S. Lewisa, pa Kischova »Raj Amerika«), zatim žigosanje rata i militarizma (Rennov »Rat«, Glaeserova »Klasa 1902«, Remarqueov »Na zapadu ništa novo«), da segne duboko i pozitivno u tragiku potlačenih (Stijn Streuvels : »Sluga Jan«, R. Braune »Djevojka za pisaćom mašinom«) i onih na dnu života sa putokazom na bolji i ljepši život (Jack London : Kralj Alkohol). Tu su nabačeni problemi današnjice problemi zbilja istiniti, pa nije ni čudo da ih pisci nastoje riješiti. Nažalost rješavanje problema ne zadovoljava. Slažemo se, da zlo treba ukloniti, ali kako ? Ovi problemi nisu samo odraz nepravednosti socijalnih odnosa po sebi, već su i duboko moralni problemi. Rješavat ih treba uočivši i materijalnu

i duhovnu stranu njihovu. Samo tako će se izbjeći materijalističkoj metafizici s jedne i spiritualističkoj metafizici s druge strane. Problem treba zahvatiti realno, onakav kakav jest i rješavati ga na realističkoj bazi. Eto u tom je baš veliki nedostatak Nolitovih edicija, koji interpretiraju goruće probleme suvremenog društva jednostrano i to isključivo sa stajališta materijalističkog nazora o svijetu. Naravno da to dovodi do negativnog odnosa prema religiji. Zanimljivo je pogledati, kako pisci Nolitovih edicija do smiješnosti plitko tretiraju religiozni problem. Kako naivno poprate pojavu svećenika u potpunoj odsutnosti svakog dubljeg poznavanja katoličkog kršćanstva i suvremene katoličke socijalne doktrine.

Što se tiče t. zv. »nove stvarnosti«, koju da predstavljaju ovi romani, odmah uviđamo, da je ta »nova stvarnost« (bar u okviru Nolitovih edicija) sasvim suvišan pojam iza naturalizma, osobito obzirom na tehniku romana (najbolji je primjer tome »Babitt« s neizmjernim mnoštvom detalja). Neko pročišćavanje naturalističke tehnike, u okviru Nolitovih edicija, opaža se kod njemačkih auktora (kod Glaesera, osobito kod Braunea i Nizozemca Streuvelsa), koji nastoje apstrahirati sve suvišno da dadu glavnu srž — problem oštro pointiran u svoj svojoj jednostavnosti onako poprilici kao što Grosz apstrahira sve suvišno u svojim crtežima. To je eto jedna nova crta, gdje bi moglo započeti razgraničavanje tehnike suvremenog romana i tehnike naturalističkog romana, ali je ipak prerano, da se to, što se tek rađa, a neznamo kakvu će konačnu formu dobiti okrsti novim terminom.

Ali se ne samo u tehnici, nego i sadržajem, »nova stvarnost« ni najmanje ne odvaja od historijskog razvitka književnosti, jer se ovdje obrađuje stalež, koji dosad nije dovoljno ušao u književnost. Prije su glavna lica bili grofovi, građani, pa seljaci itd. a sada još k tomu dolaze i radnici. I grofovi i građani i svećenici itd. bili su više manje idealni tipovi, puni plemenitih čuvstava, a zar u romanima »nove stvarnosti« nisu radnici i nosioci radnje idealizirani tipovi ? Sjetimo se samo nadčovjeka u »Cementu« radnika Čumalova, koji je sinteza svih vrijednosti u marksističkom smislu. Brauneova energična djevojka za Orgom Privat, zar nije također upravo romantički puna svih vrlina. Tako isto Renn je pedantno vojnički ispravan čovjek, koga bi mogli i romantičari uzeti za glavno lice svojih romana. Ernest Glaeser u svojoj autobiografiji je tako djevičansko-naivno dao svoju autobiografiju boreći se indirektno još naivnije za reformu seksualnog odgoja. Ukratko ne »nova stvarnost«, već »nova romantika«, koja se razlikuje od romantike u tome, što svoje idealizovane ličnosti stavlja u pokvareni milieu kapitalističkog društva. Međutim ličnosti nisu stvarne, kako bi trebalo da budu, kad se već priča o tome. Zar su radnici samo puni vrlina i bez mana ? Ne kažem da treba opisivati onako plastički, kako to već znadu moderni romanopisci, i negativne strane čovjeka, ali pisac treba i s time računati pri stvaranju djela, ako hoće da mu tipovi budu duboko ljudski i realni.

Eto samo nekoliko riječi o Nolitovim izdanjima, kojima se pravi toliko reklame, a koji samo iznose probleme, da ih nespretno interpretiraju i uopće ne riješavaju. Naši đaci ne će ništa izgubiti, ako ne pročitaju Nolitove knjige, koje se negativno odnose prema duhovnim vrednotama, a da i ne govorimo o jeziku prevoda, koje je loš i mjestimice nemoguć.

— ILE —

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ : »HUSEIN KAPETAN GRADAŠČEVIĆ — ZMAJ OD BOSNE«. U zadnje vrijeme u hrvatskoj javnosti uopće, u kulturnom i književnom svijetu napose, opaža se živo nastojanje, da se naš muslimanski elemenat učini svim Hrvatima što bliži i poznatiji. U tom su nastojanju na prvom mjestu hrvatsko kulturno društvo »Napredak« i »Matica Hrvatska«, koja je n. pr. od 10 knjiga izdala 3 hrvatska muslimanska auktora (Nametkove i Sarajlićeve novele i Bašagićeve »Znamenite Hrvate Bosance u Turskoj carevini«) Radnja, na koju ćemo se ovdje kratko osvrnuti izašlo je najprije u »Napretkovom« kalendaru, pa zatim u posebnim otiscima.

Sve do polovine prošlog vijeka vodilo je plemstvo u Bosni i Hercegovini glavnu riječ. S opadanjem turske moći Bosna, koja je već imala silna prava i povlastice, postala je kao država u državi. Razumljivo je onda, da je plemstvo ustalo protiv reforama Mahmuda II., osobito protiv uvođenja nove vojske i ukinuća janjičara, koji su im bili oslonac. U reformama je plemstvo gledalo opasnost po vjeru i uništenje svojih prava, a centralizatorske su ih težnje najviše smetale. Radi toga dođe do otpora i pobune, a za vođu je izabran mladi kapetan iz Gradačca Husein. Pobunjenicima nije pravo što su Srbiji odstupljeni neki kotari, te traže ponovno uvođenje janjičara i široku autonomiju. Pokret sretno započne te Husein, tad već »Zmaj od Bosne«, bude izabran za vezira. Ali careva potvrda ne dođe, time mu vlast i povjerenje oslabi, te nova carska vojska učini kraj pobuni.

To je kratki sadržaj ove odlične monografije, koja je pisana strogo naučno i u kojoj su ispravljene mnoge pogreške ranijih auktora.

U isto vrijeme pojavila se o istom predmetu radnja Slavka Kaluđerčića, o kojoj se ne može govoriti kao o naučnom djelu. To je prosto prepričavanje ranijih auktora i prepisivanje iz nekritičnih Vukičevićevih »Znamenitih Srba Muhamedanaca«. Pustimo hrvatskog pripovijedača Aliju Nametka da on završi : »Za ilustraciju abnormalnih kulturnih prilika kod nas ne će biti zgorega ako navedem da Kreševljaković nije dobio ni potpore ni honorara, iako je imao znatnih troškova, dok je Kaluđerčić svoju radnju najprije tiskao u »Jugoslavenskom listu«, kasnije ju je tiskao u 2000 primjeraka, kojoj je cijena 6.— dinara (10% u korist srpsko-muslimanskog društva »Gajret«), a prosvjetno odjeljenje Drinske banovine i Sarajevska općina otkupile su veći dio naklade, kojima će se knjigama nagrađivati dobri đaci na kraju školske godine za odgoj u nacijonalnom duhu.«

T. M. M.

ĐAČKI SVIJET

REZOLUCIJE IV. KONGRESA SLAVENSKIH KATOLIČKIH AKADEMIČARA i seniora u Zagrebu. U Zagrebu je početkom rujna o. g. održan IV. kongres Slavenskih katoličkih akademičara i seniora, koji je vrlo lijepo uspio. O kongresu ćemo još opširno pisati, a za sada objavljujemo rezolucije i zaključke kongresa.

I. PROGRAMATSKI DIO.

1. Kongres slavenskih katoličkih akademičara i seniora, uočivši potpunu katastrofu suvremene materijalističke i areligiozne civilizacije, naglasuje, da je jedini spas čovječanstva u živoj vjeri u Boga prema nauci Katoličke Crkve, te preporučuje svim svojim članovima, da s pobožnim molitvama isprose od Boga spas današnjega društva.

2. Kongres slavenskih katoličkih akademičara i seniora otklanja današnji kapitalizam, jer je prožet mamonizmom i materijalizmom. Jednako odlučno zabacujemo ateistički marksizam kao lijek socijalnoj krizi društva. Kongres smatra najpotrebitijom zadaćom, da pozove sve svoje članove, neka svi zajedno i svaki napose uznastoje, da se duševno oslobode od ostataka i egoizma, pa da prožeti osjećajem socijalne pravednosti i ljubavi, svaki u svom djelokrugu, postavljaju temelje moralnoj obnovi suvremenog društva kao prvom preduvjetu za vanjsku obnovu duševnog poretka.

3. Kongres slavenskih katoličkih akademičara i seniora preporučuje produbljivanje nauke »Quadragesimo anno«, i proučavanje modernih socijalnih metoda. Kao najbolju garanciju za uspješan rad pri obnovi socijalnog poretka preporučuje proučavanje kulturnih, socijalno-etičkih i ekonomskih osebina, koje izgrađuju pojedine tipove ljudi, odnosno staleže (klase). Organizacijsko djelovanje mora da se naročito obazire na ove naravne grupacije — staleže.

4. Kongres slavenskih katoličkih akademičara i seniora pozivlje sve svoje federacije, da se bore protiv narodnog šovinizma i da sve svoje sile uprave na ojačanje mira u smislu katoličkog univerzalizma. Kongres smatra, da je jedna od najaktuelnijih zadaća slavenske katoličke inteligencije, da goji nauku o državi po načelima kršćanske etike, idući za tim, da načelo ljubavi prema bližnjemu i načela potpune ravnopravnosti u duhu ćirilometodijske misli postanu osnovom praktičnoga zbližavanja svih slavenskih naroda.

5. Kongres slavenskih katoličkih akademičara i seniora pozivlje katoličke inteligente, da svestrano studiraju socijalno-karitativne probleme, a napose najsuvremeniji problem : spasaanje obitelji u javnom i privatnom životu. Oni neka u javnosti neustrašivo brane i podupiru integritet i ugled braka u smislu katoličkog morala. Naročito pozivlje sve svoje federacije, da danas, u vrijeme ekstremnih socijalnih nastojanja, još snažnije porade oko osnivanja socijalno karitativnih odbora, u kojima će praktično surađivati na polju kršćanske karitativnosti.

II. PRAKTIČNI ZAKLJUČCI.

1. IV. Kongres pozivlje sve svoje federacije, da organizuju izmjenu knjiga i časopisa među pojedinim organizacijama, naročito pak djela iz područja katoličke literature.

2. IV. Kongres pozivlje Sekretarijat Saveza Slavenskih Katoličkih Akademičara, da uznastoji u svom radu, kako bi pojedina akademska društva osnovala ćirilometodijske sekcije. Ćirilometodijskoj komisiji u Ljubljani kongres povjerava izradbu praktičnog programa za rad ovih sekcija.

3. Ćirilometodijska komisija neka izdaje internacijonalni informativni časopis (Bulletin) u vezi s Apostolatom sv. Ćirila i Metodija.

4. Godine 1933. neka se na Velehradu priredi akademski kurs za produbljenje ćirilometodijske ideje.

5. IV. Kongres izražava želju, da se u krilu Sekretarijata osnuje Ženska komisija. Ta će komisija služiti kao informativni ured, preko kojega će slavenske katoličke žene dobivati informacije o svim pitanjima, koja ih zanimaju, bilo o stvaranju ideologije katoličkog ženskog pokreta, bilo o odnosu prema suvremenim feminističkim ili socijalnim pitanjima. Komisija će posredovati kod dopisivanja i posjećivanja među slavenskim ženama.

6. IV. Kongres Slavenskih Katoličkih Akademičara i Seniora održat će se god. 1933. u Poznanju. Organizovanje toga Kongresa povjerava se »Odrodzeniu«. Sekretarijat Saveza Akademičara vodi »Katolička Đačka Liga« u Zagrebu, a onaj Seniora poljski Seniorat.

»KRIJES«. To ime je poznato sigurno svim čitateljima »Luči«. Taj list je pokrenut još prije rata i našao je širok krug čitatelja radi njegovog uređivanja. Tada je urednik bio dr Velimir Deželić ml., Poslije je taj list prestao izlaziti, a lanjske godine je obnovljen po društvu sv. Jeronima. »Krijes« je lanjske godine bio list, koji je išao za tim, da bude list za svu hrvatsku omladinu. Međutim ove godine list prelazi u vlasništvo Katoličke Đačke Lige, koja će od njega napraviti ono što je bio i za vrijeme uređivanja dra Velimira Deželića ml., naime list za hrvatsku srednjoškolsku omladinu nižih razreda. Uredništvo lista je stvorilo lijep program. Svaki broj će donijeti na naslovnoj strani sliku jednoga našeg grada, a u listu članak sa par

slika. Tako će čitatelji upoznati lijepu našu domovinu. Osim toga će imati kao i »Luč« niz članaka: »Kakav treba da budeš« i Crkvena godina, te rubrike o fotografiji, šahu, sportu, vještinama i t. d. Još će donositi jednu humorističku pripovijest iz đačkog života, kao i niz članaka o osvajaču polova, Amundsenu. Dakako, da će od vremena donositi i člančiće o našem pokretu, pa će se takav list sigurno dopasti našoj đačkoj omladini. Dužnost svih naših prijatelja je, da taj list rašire i tako našim najmlađim drugovima pruže dobro i korisno štivo.

PLIVANJE KAO OBLIGATAN PREDMET. Ovih je dana jedna delegacija njemačkog društva za fizičku kulturu u Pragu zamolila čehoslovačkog ministra prosvjete, da uvede u školama plivanje kao obligatan predmet. Prije duljeg vremena predao je isto takovu molbu i čehoslovački plivački savez.

BROJ SREDNJIH ŠKOLA I SREDNJOŠKOLACA U JUGOSLAVIJI. Jugoslavija je na svršerku prošle školske godine imala 166 srednjih škola (150 realnih gimnazija, 15 klasičnih gimnazija) i 1 realku sa oko 2070 odjeljenja. Učenika srednjih škola je u isto vrijeme bilo 79.267. Od toga 3.325 učenika i učenica u privatnim, većinom vjerskim, školama. Od cjelokupnog broja đaka srednjih škola bilo je 54.144 učenika i 2523 učenice. U postotcima se broj učenika prema broju učenica odnosi kao 68 : 32. Srednjoškolsko đaštvo sačinjava 0.57% od cjelokupnog broja stanovnika u državi ili na svakih 175 osoba dolazi jedan đak.

Po teritorijalnoj podjeli najviše učenika ima Savska banovina 17.473, zatim slijede Banovine: Dunavska 12.431, Dravska 8850, Drinska 6945, Zetska 6598, Vardarska 6464, Moravska 5696, Primorska 4066 i Vrbaska 1744.

Uzevši u obzir na koliko stanovnika otpada jedan učenik (ca), dobijemo ovaj niz: Dunavska banovina (na 125 stanovnika), Dravska (na 129 stanovnika), Zetska (na 140 stanovnika), Savska (na 154 stanovnika), Primorska (na 221 stanovnika), Drinska (na 230 stanovnika), Vardarska (na 244 stanovnika), Moravska (na 252 stanovnika) i Vrbaska (na 594 stanovnika).

U 7 realnih gimnazija ima odijeljenja i za klasičnu gimnaziju, a u 4 realne gimnazije ima odjeljenja i za realku. Prema tome polazilo je u realne gimnazije 72.787 učenika(ca), u klasične gimnazije i u odjeljenja klasične gimnazije 5824 učenika(ca), a u realku i u realnu odijeljenja 565 učenika(ca). — Omjer brojeva realnih gimnazijalaca, klasičnih gimnazijalaca i realaca jest: 111 : 9 : 1.

Konačno napominjemo, da od cjelokupnog broja đaka srednjih škola ima preko jedna trećina Hrvata-katolika, dakle blizu 30.000 srednjoškolaca. Prema tome bi »Luč« i »Krijes« mogli imati uistinu lijep broj pretplatnika, kad bi se svi mi skupa pobrinuli, da bar svaki peti katolički đak prima naše listove. Kako bi bilo da mi to pokušamo provesti?

SOCIJALNI PREGLED

»PJATILJETKA«. 1. listopada 1928. započela je u Savezu Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR = Rusija) »pjatiljetka« ili, kako bi se hrvatski kazalo, »petogodišnji plan«, koji bi imao biti završen 1. siječnja 1933. O toj »pjatiljetci« se vrlo mnogo piše, a još više govori. Marksisti se u razgovorima neprestano pozivlju na pjatiljetku, i ako je, upravo pisac ovih redaka, imao prilike, da se više puta uvjeri, kako malo tko zapravo znade, koji je povod kakve su metode i cilj te pjatiljetke. Redovito se priča o velikim naporima sovjetske vlade da bi se sagradilo što više puteva, željeznica, električnih centrala i tvornica. Pri tome se nadodaje, kako komunističkoj vladavini uspijeva podići gospodarstvo zemlje i učiniti stvari, koje nikada nebi izvela kakova demokratska država Evrope ili Amerike. Pri tome se upozoruje na veliku vrijednost komunizma, koji da u Rusiji stvara raj na zemlji.

Takovo tumačenje pjatiljetke je sasvim pogrešno, naprosto zato, jer ovo što istaknusmo nije svrha pjatiljetke, a s druge strane bi tako zaključivanje bilo sasvim pogrešno, jer to dali je u jednu godinu neka država sagradila pet ili deset električnih centrala ne odlučuje o vrijednosti gospodarskog sistema, koji vlada u toj zemlji, a još manje o tome, kako se osjećaju stanovnici te zemlje u svojim ličnim pravima čovjeka. Kapitalističke Sjeveroameričke Države pokazale su u nedavnoj prošlosti dane neviđenog gospodarskog napretka, koji Rusija sigurno neće preteći, pa to još nije nikakav dokaz, da je kapitalistički gospodarski sistem jedini dobar. Kad bi Rusija uspjela, da u svom gospodarskom napretku dostigne Sjedinjene Države, također ni to ne bi bio dokaz da je komunizam kao socijalni i gospodarski sistem dobar. Čovjek nije samo skup mesa i kostiju, dakle materija, već čovjek ima i duh. Dakle količina kruha, mesa, zlata i odijela ne sačinjava sreću čovjeka, jer on ima i duševne potrebe. Ne mislimo kod riječi »duševne potrebe« samo na vjeru nego i na druge težnje. Na pr. težnja za slobodom ličnosti, bez kojih čovjek nije čovjek. Jedino je onaj poredak dobar, koji uspije zadovoljiti i duh i tijelo.

A da li za tim ide ta čuvena »pjatiljetka«? Iz nedvojbenih komunističkih vrela doznajemo, da je cilj »pjatiljetke«, da provede ekonomsku obnovu zemlje. Tu obnovu treba provesti radi toga da bi se odstupilo od Nove Ekonomske Politike (NEP), koju je započeo Lenjin, kad je vidio da preveliko stezanje lične slobode i privatnog vlasništva ne odgovara ruskim prilikama, jer je još uvijek u zemlji društveno ustrojstvo bilo takovo, da je prevladavao sloj ljudi seljaka, koji su bili svoji na svojemu i imali jako razvijen osjećaj privatnog vlasništva. Ruski diktator Staljin, došao je na misao, da je potrebno, da se izmijeni ustrojstvo ruskog društva, kako bi Rusija od seljačke i malograđanske države postala radnička država, u kojoj bi socijalistički program mogao biti lakše provođen. To bi se dalo provesti tako, da se u zemlji jako podigne industrija te na taj način poveća broj radnika, a među seljacima bi se morale u što većoj mjeri osnivati skupne ekonomije te tako u neku ruku provesti industrijalizacija poljoprivrede i seljaka pretvoriti u radnika.

Kako se iz ovoga vidi, nije pjatiljetci svrha gospodarsko podizanje zemlje nego umjetno i naglo preobražavanje jedne poljoprivredne i seljačke države u industrijsku i radničku tj. ne ide se za nečim što bi poboljšalo stanje pojedinca već se ide za stvaranjem preduvjeta za što bolji razvoj komunističke stranke. Nije cilj pjatiljetke čovjek i njegovo dobro već stranka, u kojoj je samovladar Staljin i klika oko njega.

Već iz ovoga što smo kazali, vidimo da »pjatiljetka« nije nešto, čemu bi se morali diviti bez ikakvih ograda, pa kod svakoga u kome nije umro osjećaj za pravdu, moraju kod riječi »pjatiljetka« otpasti svi atributi divljenja. Kad bi »pjatiljetka« uistinu i uspjela, ni tada nebi njezin uspjeh bio nikakva apologija marksizma već jedino žalostan slučaj, kad par drskih i bezobzirnih pojedinaca milijonima ljudi silom upravlja prema svojim ciljevima. Uspjeh pjatiljetke bi mogao u nama izazvati eventualno i osjećaje jeze, ali ne i poštovanja. Taj osjećaj bio bi sličan onom osjećaju, koji se u nama budi, kad gledamo Keopsovu piramidu, koja nam svojim grandijoznim dimenzijama ulijeva osjećaj udivljenja ali ujedno i sažaljenja nad onim robovima, koji su u znoju i krvi svoga lica sagradili te kolose, koji faraonu Keopsu ovjekovječiše ime, ali ne ime slave nego ime tirana i nasilnika.

Da vidimo kako je uspjela patiljetka!

1. listopada 1928. u SSSR državni prihod čitavog naroda bio je porazdijeljen ovako: 45% od seljačkog gospodarstva, 37.7% od industrije skupa sa građevinama, 17.5% otpada na trgovinu, obrt i ostalo. Prema pjatiljetki imalo bi seljačko gospodarstvo dati 38.7%, a industrija 43.7% cjelokupnog državnog prihoda. Promjena ovoga omjera neće biti u tome što će se napustiti seljačko gospodarstvo, već u tome, što se industrija ima povećati za 2 i pol puta, a poljoprivreda za polovicu.

Već smo pri kraju pjatiljetke pa se može donekle ogledati njezin rezultat. Industrijska produkcija je uvećana za nekih 30 do 40%, ali uz porast u količini možemo zabilježiti i opadanje kvalitete. Osim toga moramo uzeti u obzir velik prirast stanovništva, pa se produkcija automatski morala podići i bez naročitih mjera.

Seljačko gospodarstvo, ako gledamo po žitnoj produkciji nije nipošto prestiglo predratnu produkciju žita, a izvoz je još uvijek manji nego 1913. Mora se priznati, da su zasijane veće površine nego prije rata, ali sama moskovska »Pravda« (11. II. 1932.) priznaje, da je uslijed površne žetve propalo 40 posto uroda. Seljaci-radnici su posao nemarno obavljali, jer od njega nemaju nikakove koristi. Glavno im je da dovoljno saberu hrane za sebe. U novije doba čitamo, da je uvedena smrtna kazna za one koji bi iz kolektivne ekonomije nosili žito svojim kućama. Prema svemu ovome »pjatiljetka« je gospodarski propala. To se najbolje vidi iz toga, što je već najavljena nova pjatiljetka, ali po metodama različita od današnje. Taj negativni rezultat sam po sebi nije nikakovo posebno zlo za Rusiju, ali je zlo ono sve što se kroz to vrijeme dešavalo ruskom narodu. Upravne vlasti, koje su upravljale radovima vidjele su dosta rano, da se plan ne ostvaruje kako treba uslijed pomanjkanja sredstava, pa su upotrebljene drastične mjere kako bi se plan spasio. U prvom redu je nemilosrdno utjeravan porez od bogatijih seljaka, koji su uslijed toga definitivno propali. Tako su bili prisiljeni da stupe u kolektivna gospodarstva. Ali prije toga koraka su poklali svu stoku i pojeli sve zalihe, jer u zajedničkom gospodarstvu i onako dobiju »državni obrok«. Tu je ona čudna logika ruskog mužika, kojega poznamo iz literature, i opet zadala težak udarac boljševičkim planovima, jer su na taj način komunisti ostali kratkih rukava, a uništen je golem seljački kapital i od milijuna slobodnih seljaka stvoreni su sluge države.

Kod radnika su forsirali intenzivan rad i snizavali plaće. To je dovelo do pojave radnika vagabunda. Da te pojave nestane vlada je bila prisiljena da donese odluke po kojima 1. radnik bez dozvole vlasti ne smije mijenjati tvornicu i 2. ako se ukaže potreba mora promijeniti posao pa bilo to skopčano i sa ostavljanjem zavičaja. (Moskovska Izvjestia 17. XIII. 1930.).

Eto u tim pojavama i činjenicama, kao i mnogim drugim leži neuspjeh pjatiljetke, koja je još više uništila i skučila slobodu pojedinca, a pogotovo »radnoga« naroda, koji se na taj način vraća u najtamnija vremena kmetstva, glada i golotinje. Ostaje i gorka činjenica, da 12 promila komunista vlada sa ostalim mnoštvom, koje stradava.

Treba se čuditi, kako se može naći ljudi, koji pokazuju na Rusiju, kao na neku obećanu zemlju. Takovi slijepci očito sebe zamišljaju u ulozi Staljina i raznih ruskih komesara, a nipošto u ulozi potlačenog, golog, gladnog i izmorenog ruskog seljaka i radnika, a to je baš onaj radni narod, koji je marksizam imao usrećiti.

B.

O »PJATILJETCI«. Uz naš članak o pjatiljetci upozorujemo čitače na članke: Vilim Keilbach: »Boljševička pjatiljetka« u »Novoj Reviji« u brojevima 2., 3. i 4. 1932, a osobito na članak N. Timaševa »Rusko gospodarstvo v znamenovanju pjatiljetke« u Času IX—X. 1931—32.

LUČ

»ŠTO TO UČE STUDENTICE U ŽENSKOM POKRETU«? »Studentske novine« 10. VII. 1932. (God. II. br. 30). donose člančić o radu studentica u »Ženskom pokretu« u Zagrebu. Tamo je izvještaj o referatu gđice A. Vrbanac st. phil. o Bebelovoj knjizi »Žena i socijalizam«, pa se usput reproducira sadržaj toga predavanja. Iz tih redaka se vidi, kako se gđicama iz »Ženskog pokreta« osobito dopadoše Bebelove ideje o razvoju društva i o položaju žene pa na sva usta te ideje hvale ovako: »Prostitucija i mnoga druga zla kaže Bebel, potječu od društvenog uređenja, a nestat će, kad društvo bude socijalno uređeno i kad žena bude imala slobodu, da ide za svojim najboljim impulsima i kad se nikakva lažna ograničenja ne budu metala jednom ljudskom biću samo zato, što je slučajno drugog spola. Bebel proriče, da će u novom socijalnom društvu nestati svi uzroci koji su ženu osuđivali na vanbračnost ili na prodavanje tijela. Žena će biti slobodna, a djeca joj ne će tu slobodu umanjivati, nego će joj još povećati životnu radost. Čovjek će živjeti po prirodi i nastat će ono zlatno doba o kojemu su vijekovi sanjali.«

Kako se vidi ove gđice se sumnjivo uzrujavaju radi »lažnih ograničenja, «koja im se nameću zato, jer su djevojke pa traže da bi svi ljudi živjeli »po prirodi«. Uza to su toliko nelogične pa se tuže na prostituciju. Zar one misle da nema prostitucije i bez knjižica i to baš kod mnogih žena iz »kapitalističkih krugova«. Zloban čovjek bi mogao kazati da ovakvim ženama ove gđice zaviđaju na njihovoj slobodi. Mnogo bi bolje gđice iz »Ženskog pokreta« učinile, kad bi tražile moral ne samo za sebe nego i za muškarce, a ne zajednički nemoral.

U istom člančiću se ističe, kako je stvoren plan, da se naredne godine u klub privuče što više novih članica, osobito onih prve godine, jer da se u »Ženskom pokretu« studentice »obrazuju i upućuju u razna pitanja« (kako se »upućuju« to smo već vidjeli), pa taj apel završava sa debelo tiskanim slovima: »Nadamo se i apeliramo na sve kolegice, a osobito na one koje će tek doći na sveučilište, da u što većem broju dođu među nas. Tu će se sistematski spremiti za borbu, koju vodi žena, da postigne svoja čovječanska prava!«

Mi sa svoje strane katoličke studentice upozorujemo, da ne idu u »Ženski pokret«, gdje se prežvakavaju Bebelove floskule, a dame od »Ženskog pokreta« upozorujemo na to, da pripaze malo na taj svoj »moderni« podmladak.

JANUŠIĆEVCIMA SMETAJU — ISUSOVCI. »Studentske novine« 10. VIII. 1932. br. 30. donose među ostalim »duhovitostima« i ovo: »Kao što je poznato, španjolska republikanska vlada je još prije nekoliko mjeseci p r o t j e r a l a i z z e m l j e s v e r e d o v n i k e, a osobito je, na užas klerikalne štampe, strogo postupala prema Jezuitima. Svi katolički samostani u Španjolskoj su zatvoreni«. Zatim ovi mudrijaši pričaju kako će »razni redovi« preći u Poljsku, čija je vlada na jednom mjestu dala u zakup isusovcima nekoliko starih zgrada, »gdje će oni sagraditi svoje nove samostane«. Na kraju nadodaju: Sretna Poljska!

Janušićevski pokret se temelji na plitkim parolama beskičmenjačkog liberalizma, koji je svugdje u svijetu totalno skrahirao jer par šturih fraza može da zadovolji samo par isto tako šturih mozgova. Da je slično i sa S. N. bjelodan je dokaz ova notica, u kojoj se iznose netačne činjenice, koje naši liberalčići priželjkuju pa miješaju želje sa događajima po onoj: »Što se babi snilo...«

Međutim je istina samo to, da iz Španjolske nijesu protjerani svi redovnici, nego, što više, nijesu protjerani niti isusovci. Istina je, nadalje, da u nijedan red osim isusovaca u Španjolskoj nije nitko ni dirao, a framazunskoj braći je uspjelo tek to, da je tamo ukinut isusovački red što znači da isusovci nijesu »protjerani« već se kao pojedinci mogu slobodno kretati kao i svi drugi građani, tek ne mogu živjeti u samostanima. Prema tome su u Španjolskoj ostali svi redovnici i svi isusovci, u koliko nije bilo potrebno da neke škole skupa sa đacima (u glavnom one za odgoj isusovačkog podmlatka), prenesu u inozemstvo, gdje će ostati dok ne svrše studij, a zatim će se vratiti u domovinu na veliku žalost i muku nekulturne gospode slične onoj oko »S. N.«

»S. N.« pokazuju tako malo inteligencije, da je u istinu velika kuraža, kad se usude kititi studentskim imenom.

»LUČ« I »OMLADINA«. Zagrebački dnevnik »Novosti« u svojoj omladinskoj rubrici u broju od 11. IX. 1932. donose prikaze prvih brojeva »Mladosti« i »Omladine«. Tu neki g. V. r. stud. phil., koji je očito samo prolistao oba lista o njima pravi nekoliko površnih opazaka, a među njima i ovu: »Inače, listajući Omladinu i čitajući naročito naslove njenih rubrika, dobiva se utisak, da je, uz Omladinu, suvišna »Luč«.

G. »V. r.« sigurno ne zna da je »Luč« od svoga prvoga broja pa do dana današnjega kroz punih 27 godina bila organ jednoga pokreta i dok taj pokret postoji »Luč« nije suvišna. Ako »Omladina« ima nekoliko (po mišljenju »Novosti«) »klerikalnih« naslova time nije rečeno, da je ona time zamijenila »Luč«, niti to znači, da je jedan od ovih dvaju listova suvišan. I »Luč« i »Omladina« su listovi, koji sa svojih 27 i 15 godina izlaženja pokazuju, da imaju čvrsto zaleđe, pa kad prijatelji, suradnici i čitatelji »Luči« i »Omladine« odobravaju njihovo pisanje i njihov smjer što tu imaju tražiti »Novosti«, koje opet imaju svoj smjer i svoje poglede, koje ne dijele s njima ni »Omladina« ni »Luč«. I hvala Bogu da je tako!

Ako je neki list u Zagrebu suvišan tad su to u prvom redu »Novosti« skupa sa svojim gosp. »V. r.-studentom filozofije«.

FOTOAMATER

KOPIRANJE. Poštovani čitatelju, nadam se da si Ti mnogo dalje dopro u svom fotoamaterskom radu od gornjeg naslova i da već poznaš sve »tajne« tog umjeća. Ipak, usuđujem se nešto napisati o gornjem naslovu, ali ne više — kao prošle godine — držeći se stručnog Olimpa, nego — u stilu nenapisane rezolucije o popularnom pisanju sa ovogodišnjeg tečaja — stilom čitkim i nestručnim, te sa strahom počinjem.

Kada se čovjek nešto dulje bavi fotografiranjem i — skupivši svu svoju hrabrost — sam razvije film ili ploču (dakako s uspjehom), iz sveg srca želi, da mu pozitivi, dakle kopije budu čim bolje. U početku kopira samo na »danjem« papiru koji se ne treba razvijati, a malo pomalo zaželi si njegovo srce, držeći se one Prerađovićeve:

»Ljudsko srce uvijek nešto treba,
zadovoljno nikad posve nije...« itd.

i kopija u crno-bijelom tonu (boji).

Dopusti mi, poštovani čitatelju, koji si bez sumnje već savršeni fotoamater, da malo zastranim i da zbog onih koji još nijesu okušali slasti i lasti foto-sporta malo pobliže razmotrim kopiranje na papiru za danje svijetlo.

Dakle, papira za kopiranje ima dvije vrste: Jedni su za danje svijetlo, a drugi za umjetno svijetlo.

Papira za danje svijetlo ima također dvije vrste. Jedan je za fiksiranje u tonfiksiru (»zlatnoj kupci«), a drugi na fiksiranje u običnom fiksiru. Ova druga vrst papira zove se samotonujući papir ili celloidni-papiri. Samo kopiranje radi se ovako: U okvir za kopiranje stavi se ploča ili film (na prozirnoj staklenoj ploči, da se ne svija) sa želatinom prema gore, a na nju se položi papir sa csjetljivim stranom prema negativu (film ili ploča). Kada se okvir zatvori sa drvenom pločicom koja pritisne papir čvrsto na ploču, odnesemo ga na prozor ili mjesto gdje ima sunca. Na suncu ostaje okvir (sa stranom gdje se vidi ploča prema suncu) tako dugo, dok slika, koja se pojavila na papiru, nije nešto tamnija od željene gotove kopije. Sada sliku (papir) izvadimo u sjeni i postupamo sa papirom kako nam to priložena uputa za uporabu papira veli. Pobliže ne mogu vam ostali postupak prikazati, jer svaki papir ima poseban način postupka. Evo to bi, ukratko bilo sve, poštovani gore spomenuti čitatelji. Razlika između te dvije vrste papira je ta, da se papir za tonfiksir fiksira (ustaljuje) u skupom ton-fiksiru, a samotonujući papir u jeftinom fiksiru, koji se upotrebljava za fiksiranje ploča.

A sada, kada je znatiželja manje upućenih zadovoljena, nastavljam o drugoj vrsti papira i to za umjetno svijetlo, nadajući se da milostivo pratiš ove retke.

Papir za umjetno svijetlo načinjen je kao i ploče t. j. presvučen osjetljivim slojem. Taj papir rabi se sa manje osjetljivim slojem (za obično kopiranje) i sa više osjetljivim slojem (za povećavanje). Papir se ulaže kod žutog svijetla u tamnoj sobi u okvir, a zatim prinese običnoj svjetiljci. Ekspozicija se veoma različita, zbog različite jakosti izvora svjetlosti. Najbolje je razrezati jedan papir na papiriće, te ih za pokus razno osvijetliti. Kad je papir osvijetljen treba ga kao i ploču, razviti u razvijaču, ali samo malo rjeđem, nego za ploče, a zatim fiksirati. Dakako da sama ekspozicija (osvijetljenje) zavisi i o prozirnosti negativa, ali tome pomaže samo iskustvo. Dakle, poštovani čitatelju, primi se marljivo posla i — troška, (koji je ovaj put neminovan), i dokaži, da si »savršeni« foto-amater.

MOTIV SA PLITVICA *(Foto K. Mlač)*

Prije nego se u miru i slozi rastanemo, (što se ja čvrsto nadam), dozvoli mi još par riječi i savjeta.

Papira za umjetno svijetlo ima dvije vrste što se tiče razvijača. Jedna je za obično razvijač (Metol-Hydrochinon) i crno-bijeli ton slike, a drugi za specijalni razvijač (Glycin-Hydrochinon) i smeđi (braun) ton slike. Kraj svakog omota papira priložena je i uputa za kakvi je razvijač papir, i ja Ti ne mogu drugo reći, nego da se toga držiš. O samim pak vrstama i tvornicama papira kanim jednom pobliže progovoriti, a sada drhtavom rukom odlažem pero očekujući Tvoj pravedni sud o uspjehu ovog mog skromnog pokušaja.

M.

ŠAH

INTERNACIONALNI ŠAHOVSKI TURNIR U BERNU. Ovogodišnji veliki međunarodni šahovski turnir održavan je u Bernu. Dakako, da se i ovaj put na prvo mjesto plasirao Aljehin sa dvanaest i pol bodova. Iza njega dolaze Flohr i Euwe sa 11 i pol bodova. Sultan-Khan ima 11, a Bogoljubov i Bernstein po 10 bodova. Švicari, koji su priredili turnir prošli su vrlo slabo, jer njihov najbolji igrač ima tek 7 bodova, pa su tako svih šest nagrada odnijeli stranci.

Kao najvažnije događaje turnira spominju igru mladoga Flohra, koji da se razvija u majstora prvoga reda i to da je Aljehinova »tiranija« uzdrmana, pošto ga je u jednoj slavnoj partiji Bogoljubov uspio svladati. Time je Bogoljubov stekao veliku slavu u »šahovskom svijetu«.

Ta partija odlikuje se svojom duljinom, ali je ipak donosimo, jer je to sigurno jedna od najglasovitijih šahovskih partija.

Bijeli: A. Bogoljubov. Crni: Dr A. Aljehin. 1. d2—d4, Sg8—f6. 2. c2—c4, c7—c6. 3. Sb1—c3, d7—d5. 4. Sg1—f3, e7—e6. 5. e2—e3, a7—a6. 6. Sf3—e5, c6—c5. 7. c4×d5, Sf6×d5. 8. Lf1—e2, Sb8—c6. 9. Se5×c6, b7×c6. 10. 0—0, c5×d4. 11. Dd1×d4, c6—c5. 12. Dd4—g4, Dd8—c7. 13. Le2—f3, Lf8—d6. 14. Dg4×g7, Ld6×h2+. 15. Kg1—h1, Lh2—e5. 16. Dg7—g4, Ta8—b8. 17. c3—e4, c5—c4. 18. Tf1—d1, h7—h6. 19. Kh1—g1, Lc8—b7. 20. Ta1—b1, Lb7—c6 ? 21. Se4—c5 !, Dc7—c8. 22. Dg4×c4, 0—0. 23. Sc5—d3, Le5—g7. 24. Lc1—d2, Lc6—b6. 25. Dc4×c8, Tf8×c8. 26. Sd3—e1, Lb5—d7. 27. Lf3—e2, Tb8×b2. 28. Tb1×b2, Lg×b2. 29. Le2×a6, Tc8—a8. 30. La6—c4, Sd5—c3. 31. Ld2×c3, Lb2×c3. 32. Se1—d3, Ld7—a4. 33. Lc4—b3, La4—b5. 34. Td1—c1, Lc3—f6. 35. Sd3—f4, Kg8—f8. 36. Tc1—c5, Lb5—d7. 37. Tc5—c7, Kf8—e7. 38. Tc7—b7, Ke7—d6. 39. Sf4—d3, Ld7—e8. 40. Tb7—b6+, Kd6—c7. 41. Tb6—b4, Kc7—d6. 42. Tb4—f4, Lf6—g7. 43. Tf4—g4, Lg7—f6. 44. f2—f3, - - -. 44. — — — Le8—b5. 45. Sd3—f2, Lb5—c6. 46. Tg4—f4, Lf6—g5. 47. Tf4—d4+, Kd6—e7. 48. f3—f4, Lg5—h4. 49. Td4—c4, Ke7—d6. 50. e3—e4, Lh4—g3. 51. e4—e5+, Kd6—d7. 52. Sf2—g4, Lc6—b5. 53. Sg4—f6+', Kd7—d8. 54. Tc4—d4+, Kd8—e7. 55. Sf6—h5, Lg3—e1. 56. Kg1—h2, Le1—f2. 57. Td4—b4, Lb5—c6. 58. Tb4—c4, Ta8—a6 ? 59. Sh5—f6, Ke7—d8. 60. Sf6—g4, Lf2—a7. 61. Sg4×h6, Kd8—e7. 62. Sh6—g8+, Ke7—d7. 63. Tc4—c3, Lc6—b5. 64. Sg8—f6+, Kd7—d8. 65. Tc3—g3, Lb5—c6. 66. Tg3—g8, Kd8—e7. 67. Tg8—c8, La7—e3. 68. g2—g3, Ta6—b6. 69. Kh2—h3, Le3—c5. 70. Kh3—g4, Lc5—b4. 71. Tc8—c7+, Ke7—f8. 72. Sf6—h7+ Kf8—g8. 73. Sh7—f6+', Kg8—f8. 74. Kg4—g5, Lb4—e1. 75. 7f6—h5, Lc6—e8. 76. Sh5—f6, Le8—c6. 77. g3—g4, Le1—d2. 78. Sf6—d7+', — — —. 78. — — —, Lc6×d7. 79. Tc7—d7, Le1—a5. 80. Kg5—f6, Tb6—b7. 81. Lb3×e6 ! Tb7×d7. 82. Le6×d7, — — — — — — —, La5—d2. 83. Kf6—f5, Kf8—e7. 84. Ld7—b5, Ld2—a5. 85. Lb5—c4, La5—c7. 86. g4—g5, Lc7—a5. 87. a2—a4, La5—c3. 88. Kf5—e4, Lc3—d2. 89. Lc4—d5, Ke7—f8. 90. Kef4—f3, Kf8—e7. 91. f4—f5, Ke7—f8, 92. f5—f6. — Aljehin predaje.

KULTURNE BILJEŠKE

OSAMDESETGODIŠNJICA MARIJE JAMBRIŠAKOVE. Dne 5. rujna proslavila je Marija Jambrišakova osamdesetpetu godišnjicu svoga života. Zaista rijedak, upravo jedinstven jubilej ne samo radi visokih godina već i radi toga, što naš narod slavi tako jednu ženu. Slavi ženu, koja je sav svoj život posvetila prosvjećivanju naroda i koja već 65 godina, a još i danas, neumorno radi na jačanju narodne kulture, a sve za sreću i slobodu svoga naroda. Kao uzor-učiteljica i jedna od prvih naših javnih radnica dizala je narodnu svijest baš u ono vrijeme, kad je to i najviše bilo potrebno. Ona je jedna od prvih pobornica ženskih prava kod nas. Za tu je ideju i održala bezbrojna predavanja i napisala bezbrojna članke. A tko ne pozna njena uzornom stilistikom napisana djela »Dobro vladanje« i »Znamenite žene«? Kao učiteljica i ravnateljica neumorno je nastojala da se i ženskoj mladeži dade srednja škola, jednaka ili bar slična muškoj srednjoj školi. To njeno nastojanje svjedoči i današnja ženska realna gimnazija, nazvana licej, koji je osnovan njenom zaslugom. U pegagoškom je radu nenadmašiva. Ona nije bila učenicama profesorica, nego prijateljica, savjetnica i drugarica. Zato je i sve učenice ljube kao svoju majku te joj još i danas dolaze u teškim prilikama po savjete.

I mi treba da se pridružimo čestitkama čitavoga naroda, te da joj zaželimo, da još mnogo godina poživi za dobrobit i sreću Hrvatstva!

BOŽIDAR KRAUS.

KNJIŽEVNE NAGRADE JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE. Na Petrovo je na svojoj godišnjoj skupštini Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu proglasila da je posebni odbor podijelio novčane nagrade: za najbolji roman obitelji pok. Cihlara-Nehajeva za roman »Vuci«, za najbolju knjigu eseja dru Ljubomiru Marakoviću za djelo »Novi pripovjedači«, za zbirku pjesama g. Dobriši Cesariću za zbirku »Lirika«. Za najbolju novelu dobio je nagradu g. Slavko Kolar, a za knjigu novela Dragiša Vasić. Bila je raspisana nagrada i za najbolju pjesmu, ali ta nagrada nije podijeljena. očito zato, jer bi izbor bio i previše težak.

KOLIKO IMAMO DJECE U OSNOVNIM ŠKOLAMA? Koncem prošle godine školske u osnovnim školama u Jugoslaviji bilo je 8.618 osnovnih škola sa 22.340 učitelja i sa 1,316.000 školske djece.

FILATELIJA

U NOVOJ GODINI.

Evo nas, da i u novoj školskoj godini nastavimo s ovom rubrikom, koju su naši čitaoci sigurno s interesovanjem i simpatijom primili. Ove ćemo ih godine nastojati još više zadovoljiti, donosit ćemo obilnije vijesti iz filatelističkog svijeta i izvještavati o novim izdanjima. Glavnu ćemo pažnju pak posvetiti kratkim člancima i raspravama, ako ih tako možemo nazvati. U tom smo pogledu prošle godine donijeli: »O specijaliziranju«, »Sastavljanje kolekcija ili zbiraka«, »Specijalno sakupljanje naših maraka«, »Spomen-marke u počast 1000-godišnjice hrvatskoga kraljevstva«, »Aerofilatelija«, »Prva poštanska marka«, »Počeci filatelije«, »Kako ćemo lijepiti marke«, »Međunarodne veze filatelista«, »Odijeljivanje maraka« i dr. Ove ćemo godine nastaviti donoseći po mogućnosti što više ilustrativnog materijala.

Suradnja svakog čitaoca i prijatelja »Luči« za ovu rubriku dobro će doći. Takve rukopise treba uputiti uredništvu našeg lista s oznakom: »za filateliju«.

PRVA AEROFILATELISTIČKA IZLOŽBA.

Poslije uspjelog prošlogodišnjeg kongresa Međunarodne Federacije Filatelista u Parizu ove se godine održaje u Gdanjskom velika izložba izdanja za poštanski zračni promet. To će biti prva aerofilatelistička izložba, koju filatelisti očekuju s razumljivim interesovanjem, a osobito specijalisti, jer im aerofilatelija pruža novo gradivo. Broj je ovakovih izdanja velik što je i razumljivo uz veoma razvijeni današnji zračni promet. Vidite n. pr. koja su

NOVA IZDANJA ZA ZRAČNI POŠT. PROMET:

Brazilija je izdala prigodom zadnjeg lijeta Zeppelina posebne spomen-marke. *Italija* je upravo neumorna u novim izdanjima. tako je sad izdalo opet nove vrijednosti od 25 i 75 centesima. *Kirenaika* i *Paraguay* izdali su nove marke, većinom prigodom Zeppelinova lijeta. To su najvažnija izdanja iz filatelije. Inače su se pojavile mnogobrojne

IZDANJA NOVIH MARAKA.

Afganistan je već izašloj seriji nadodao nove vrijednosti od 10 i 30 puta; *Britski Honduras* je izdao dobrotvorne marke u korist stanovnika postradalih usljed potresa grada Belise. Marke nose natpis: »Belise, relijef fund«; *Chamba* je dobila marke na taj način, da je na marke Britske Indije pretiskan natpis: »Chamba state«. Ista je stvar i sa državom *Nabha*; *Cookovi otoci:* nove marke s likom kralja Đura V; *Grčka* je izdala privremeno izdanje pretiskavši nove vrijednosti na neprodane ostatke starije serije. *Irska* je počastila ovogodišnji veličanstveni međunarodni Euharistički kongres u Dublinu posebnim izdanjem. *Južna Rhodesija:* 2 nove marke s slikom vodopada Viktorije. *Kina* je opet s 2 nove marke nadopunila Sun-Jat-Senovu spomen-seriju; *Kolumbija* spada svaka među »najproduktivnije« države u pogledu izdavanja novih maraka. Prodaja tih mnogobrojnih izdanja je postala na neki način unosna grana narodne privrede. Najnovije je izdanje Kolumbija upotrijebila kao reklamu za svoje proizvode. Od te su serije dosad izašle ove vrijednosti: 1 cente zelena (prikazuje smaragd), 2 cente karmin (petrolej), 5 cente smeđa (kava), 8 cente tamnoplava (platina); 10 cente žutonarančasta (zlato). *Lichtenstein* je na dosadašnje izdanje pretislo kneževsku krunu s natpisom »Regierungs Dienstsache« (8 kom.); *Madžarska* je proslavila 700-godišnjicu smrti Sv. Elizabete ukusnom serijom sa slikama iz života svetice. *Mesopotamija* nova serija od 15 kom. veoma lijepih boja i izradbe. 300-godišnjica postanka kolonije *Montserrat* proslavljena je naročitim jubilarnim izdanjem, isto kao i jubilej druge kolonije Antigne. Indijska država *Nepal* izdala je nove vrijednosti u pais-unir i rupij-aine. *Nizozemska* je izdala u korist »Općeg nizozemskog udruženja za promet stranaca« posebnu seriju sa upadljivim hipermodernim crtežima i tekstom »Salve hospes«. *Poljska* je proslavila jubilej George Washingtona, velikog pobornika slobode, posebnim izdanjem. *Rumunjska* je opet na isti način proslavila 500-godišnjicu smrti vojvode Aleksija Dobroga. Na kraju spominjemo *Sjedinjene Države*, koje su izdale spomen-marku prigodom proslave 60-godišnjice t. zv. »Arbor Day« (spomen-dan drveta). Marka prikazuje djecu, koja zasađuju drvo. Osim toga izdale su *Sjedinjene Države* i seriju maraka prilikom Olimpiiade u Los Angelesu. Donosimo sliku jedne iz te serije maraka.

— TIMOR

HUMOR

SA SUDSKOGA ISPITA.

Profesor: »Što je to prevara?«
Kandidat: »Prevara bi bila, kada bi vi pustili, da ja na ispitu padnem!«
Profesor: »Zašto?«
Kandidat: »Jer je po kaznenom zakonu onaj krivac prevare, koji tuđe neznanje upotrebi, da mu nanese kakovu štetu!«

OPREZ.

Poznati veslači Bimbi i Rade veslali su jednom po Savi, kad najednom opaze svoga profesora Žuru kako se utaplja. Oni skoče i izvuku ga na obalu. Profesor Žura veseo, da je spašen reče im:

»Ponosan, da imam takve đake, pripovijedat ću događaj taj sutra pred cijelim razredom«, reče profesor.

»Nemojte to učiniti, gospodine profesore, jer će nas inače cijeli razred izmlatiti«, zaviču spasioci u jedan glas.

U ŠKOLI.

Učitelj: Toplina čini da se tjelesa šire i postaju veća, dok se od studeni stežu i postaju manja. Kažite mi koji primjer.

Trećoškolac: Ljeti je toplo pa su dani veći, nego zimi kad je hladno.

NA ISPITU.

Profesor: Kako se zovete?
Kandidat: N. N.
— Odakle ste?
— Iz Bukovice.
— No, a što se tako bez razloga smijete?
— Pa veseo sam, da sam tako dobro odgovorio već na dva pitanja.

SUNCE ILI MJESEC?

Profesor: Prošli put smo govorili o zvjezdama, suncu i mjesecu. No što misliš, Dragane, da li je za nas važnije sunce ili mjesec.
— Mjesec!
— Mjesec? A zašto baš mjesec!
— Zato jer nam mjesec svijetli po noći, a po danu se vidi i kad nema sunca.

SAT PRIRODOPISA.

Profesor: Znade li mi tko od Vas kazati koju domaću životinju?
— — — *školac:* Konj.

Profesor: Vrlo dobro, na koji način konj koristi čovjeku?
— — — *školac:* Kod konjskih utrka mnogi na okladama dobiju lijepe svote.

RASTRESENOST.

Profesor (đaku, koji je sjeo na rđav čavao): »Najbolje će biti, da si ranu isišete.!«

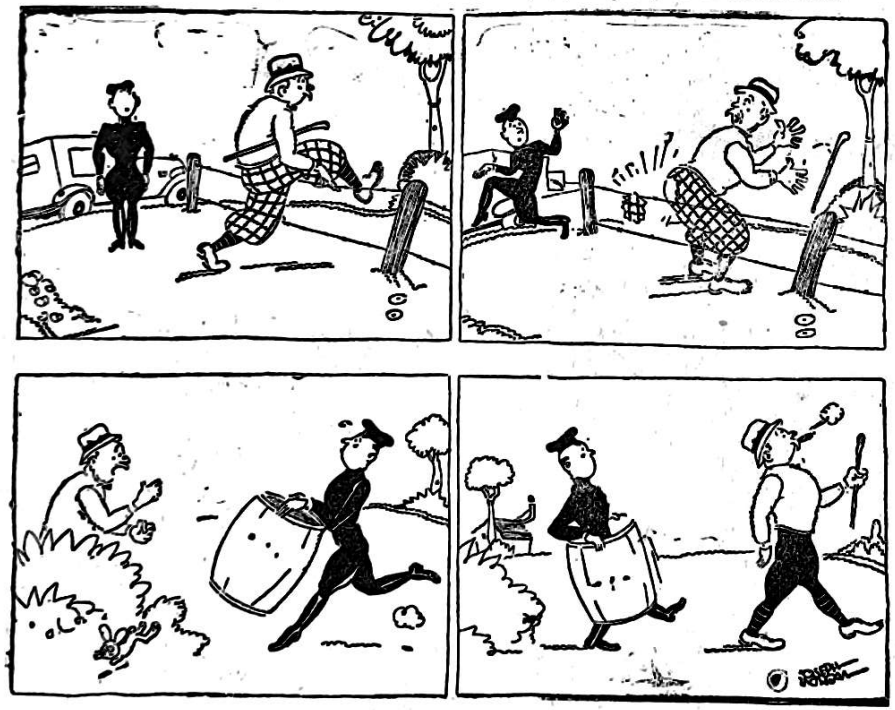

DOMIŠLJATI ŠOFER

DR. TIHOMIR TOTH

PROLJETNE OLUJE

Neodoljivo privlačiva knjiga i do sada najbolje obrađeno seksualno pitanje kod mladića. Sretan mladić, koji je pročita. Knjiga je i po svojoj vanjskoj opremi vanredno uspjela. Broširana stoji Din 24.— uvezana Din 34.— Razašilje je Zbor Duh. Mladeži Zagrebačke — Zagreb, Kaptol 29. — Knjižara Narodne Prosvjete, Zagreb, Kaptol 29. — Knjižara sv. Antuna - Zagreb.

Roditelji! Zapamtite da nema ljepšeg dara za vaše sinove nego što je ova prekrasna knjiga. Dakle o Božiću darujte „PROLJETNE OLUJE“
Uzgojitelji! Pobrinite se da ova knjiga dođe u ruke što više mladića!

Oglašujte u „LUČI“

Upisujte se u štedna kola

ZADRUŽNE PUČKE ŠTEDIONICE

ZAGREB, Trg Kralja Tomislava br. 21.

TRAŽIMO POVJERENIKE!

KRIŽALJKA

Sastavio V. Buble

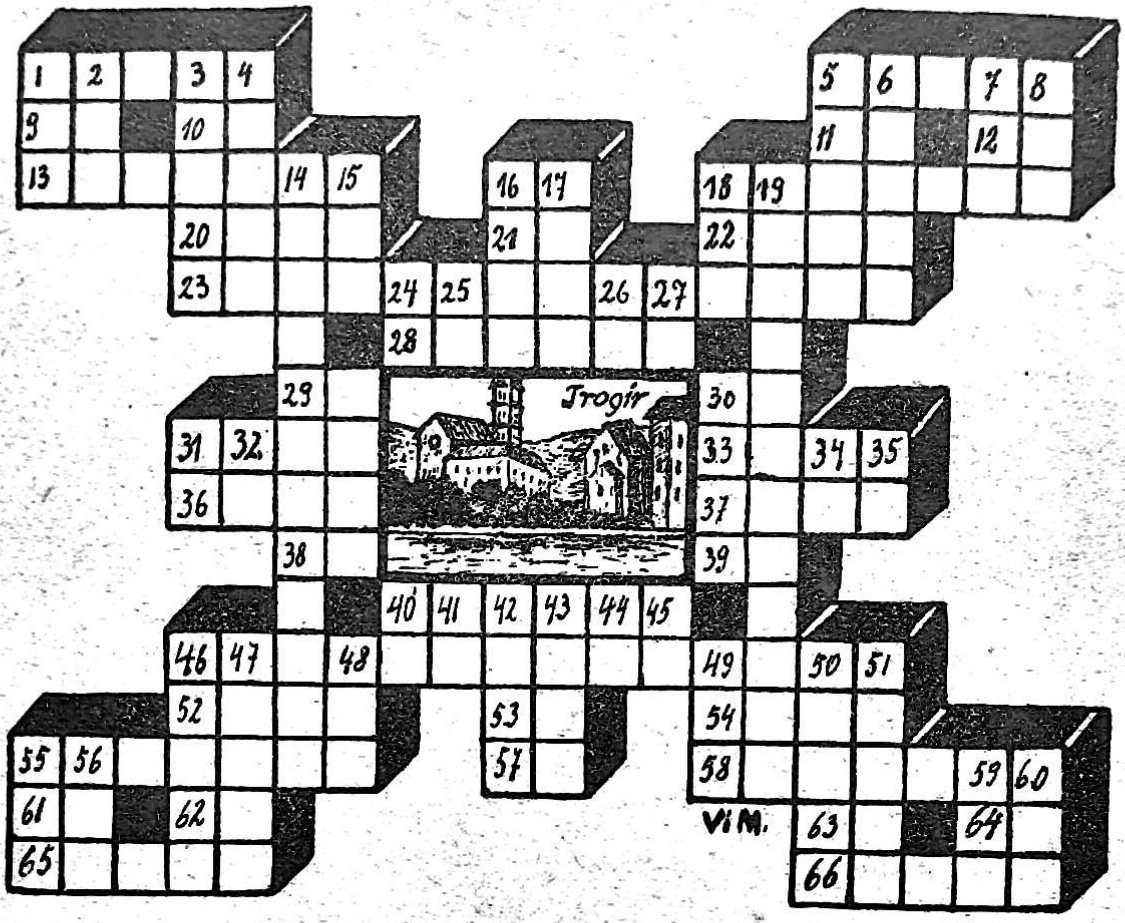

VODORAVNO: 1 lice iz klas. mitologije, 5. pristup (franc.), 9. zamj. 10. konj, 11 nota, 12. tal. spolnik, 13. nacrt pismenoga sastavka, 16. inicijali našeg mistika, 18. tlakomjer, 20. čovjek (grč.), 21. lat. veznik, 22. djevojci (pjes.), 23. bosanski književnik (1553-1531), 28. grčki novčić, 29. geogr. pojam, 30. prolazi kroz zemlju, 31. dom. životinja, 33. podaci, 36. biblijsko lice, 37. običaj (tur.), 38. nota, 39. krajna točka, 40. nar. ime (ime našeg kneza), 46. dubrovački dramatičar (1606-1657), 52. žen. ime (obr.), 53. rijeka u Aziji, 54. vidim (tal.), 55. apstraktni pojam, 57. božanstvo, 58. rimska provincija, 61. mjera za povr. 62. slovo (obr.), 63. prijedlog, 64. naše mjesto, 61. trg. udruženje u sred. vijeku, 66. poznati ples.

OKOMITO: 1. otijecanje, 2. drugo (star.), 3. oblik glag. bacati, 4. grad u Grčkoj, 5. dragi kameni, 6. ptica, 7. jedna od posljednjih riječi Kristovih, 8. vrem. prilog, 14. dalm. književnik (1508), 15. broj, 16. zvijer, 17. način pisanja, 18. prilog mjesta, 19. dva mjesta u Vojvodini, 24. uzvik, 25. lat. prijedlog, 26. franc. zamj. (fon.), 27. dva konsonanta, 29a naboj, 30. mrtvačka postelja, 31. prijedlog, 32. zlato (franc.), 34. veznik, 35. inicijali našeg političara, 40. kratica, 45. uzvik, 42. sukob, 43. rijeka, 44. veznik (apostrof), 45. inicijali pjesnika »Trublje slovinske«, 46. sloven. muš. ime, 47. radnja lica u drami, 48. posjeduje, 49. zamj., 50. neznalica, 51. sablja, 56. tren, čas, 56. božica, 59. plivački klub na Jadranu, 60. mjesto u Finskoj.

Prema zaključku ferijalnog tečaja na Plitvicama dužni su svi naši članovi držati jedan đački list, i to: Đaci od 5. do 8. razreda „Luč", a oni od 1. do 4. razreda „Krijes". Pretplata se ima ubirati skupa sa članarinom.

GLAVNI ODBOR PODMLATKA APOSTOLATA SV. ĆIRILA I METODIJA U ZAGREBU.